

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

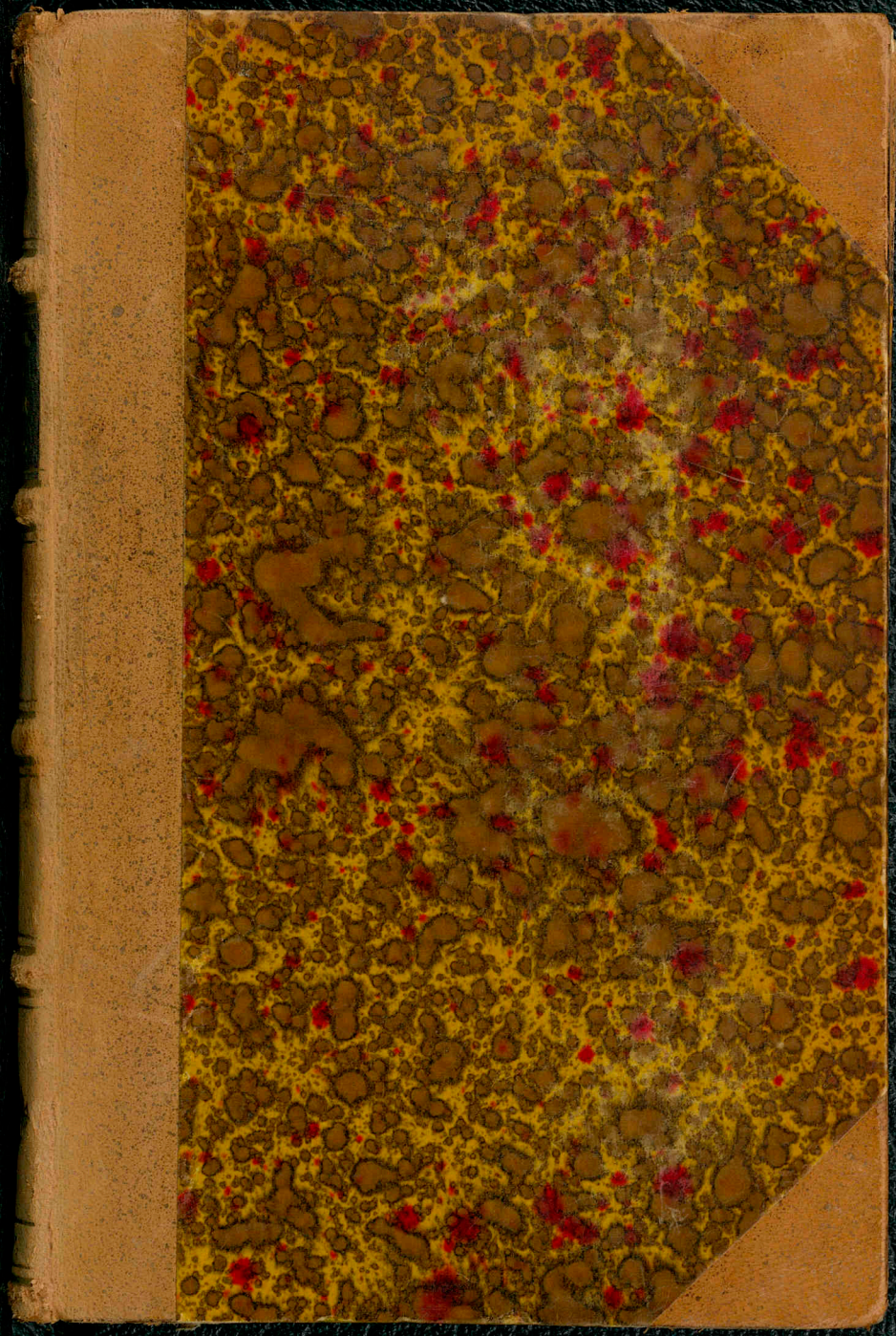
Forfatter(e) Author(s):	Johannes Jørgensen.
Titel Title:	<u>Den yderste Dag</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	København : Det nordiske Forlag, Ernst Bojesen, 1897
Fysiske størrelse Physical extent:	138 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57-186.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130016798623

DEN YDERSTE DAG

Quia gustare intus nolumus paratam dulcedinem, amamus foris miseri
famem nostram.

St. Gregorius.

JOHANNES JØRGENSEN

DEN YDERSTE DAG

KØBENHAVN
DET NORDISKE FORLAG
BOGFORLAGET
ERNST BOJESEN

1897

THIELES BOGTRYKKERI. KØBENHAVN

I

Det var November, det var Dødens Maaned.
Naturen, som nylig havde straalet i alle Oktobers Farver, var nu bleg og graa og bedrøvet, og der var ingen Dag mere, og den stride Regn faldt i de nøgne Skove, og over de vaade Brakmarker stod graa Taage om alle fjærne Ting.

Det var November, det var Stilhedens Maaned.

Ude paa Landet var der tyst som hos de Døde. Ingen Lærkesang under Himlen, ingen Kvidren fra Hegnene, ingen Fuglefløjten i Lunde og Haver. Og ingen Køer brølede over Markerne, og man hørte ikke mere Tøjrekøllens Slag i Enge. Faarene brægede ikke fra de høje Jorder, og Gæssene kægede ikke i Grøfterne. Alle Dyr var inde og i Stald, og man saae heller ikke mange Mennesker mere.

Forstummede var Høstfolkenes Raab og Latter og Hestenes Vrinsken; og de hvidgyldne Høstlæs vaklede ikke længer hen ad de furede Markveje og ind gennem Gaardenes Porte.

Der var ganske stille ude paa Landet, og naar den enlige Vandrers standsede midt paa en opblødt Vej, saa hørte han kun Regnens sagte Prikken paa sin Hat, som var stiv og tung af den megen Væde. Der var tomt som om Natten paa de lange, sølede Landeveje, der løb Bakke op og Bakke ned mellem de nøgne Hegn fra den ene graa Horisont over til den anden.

Men i den store Stad, som laa midt i Landet, levede Menneskene ivrigt som altid. Fabrikernes Røg laa som et tungt, sodet Laag over den, og naar Natten faldt, stod en stor Lysning op gennem Taagen fra de hundrede Torve og Pladser, fra de tusende Gader og Stræder. Det var som den oplyste Damp fra en Kedel over Ilden eller som Skinnet over et Krater, hvori Lava bobler, eller som Skæret af det brændende Sodoma, eller som Lyset ud fra Helvedes aabne Porte.

Det var en Aften derinde i Sodoma.

Der havde hele Dagen været mørkt i de trange

Gader, og der havde lige fra om Morgenen brændt Blus i de dybe Butiker, som gik langt ind i Husene ligesom Huler under Jordan — pragtfuldt oplyste, fulde af al Verdens Skatte.

Henover de asfalterede Gader og Fortovenes ru Fliser strømmede Mennesker — en uafadelig Flod i de elektriske Lampers kridhvvide Lys.

Og alle Ansigter var blegede af Sodomas Luft — som Linned bleges af Chlor — og ud fra hvert Ansigt stirrede to Øjne, og bag hvert Øjenpar brændte en Sjæl.

Saa mange, mange, mange Øjne — og saa mange, mange, mange Sjæle!

Man kunde blive ganske svimmel af at se ind i alle de Menneskeblik og af at tænke paa alle de Menneskesjæle. Og man kunde føle det, som om man saae ned fra Randen af en Afgrund, naar man tænkte paa alle disse Mennesker i Sodoma — hvorfra de kom, hvad de søgte, hvorhen de gik, hvad deres Skæbne skulde blive, her og hisset . . .

Det siges om Pascal, at han altid saae en Afgrund ved sin venstre Side. Og det times Digtere, at de pludselig maa holde deres Hænder for deres Sjæls Øjne, fordi alle Ting pludselig bliver som

aabne Vinduer, hvorigennem Uendeligheden gaber dem imøde.

Men det er kun de Faa, for hvem Livet saaledes bliver virkeligt, og som for Alvor føler, at de lever — at der er en uendelig Afgrund over dem og en uendelig Afgrund under dem — at Jorden svæver midt mellem den høje Dag og den dybe Nat, og at Livet svæver midt mellem Himlen og Helvede.

Og de Mennesker, over hvem Følelsen af at være hviler som en stadig Højtid og en stadig Rædsel, de kan ikke leve uden hvert Øjeblik at knæle i deres Hjærter, og deres Sjæle skælver uafbrudt som Stjærner, fordi de uafbrudt betragter Guds Vælde ligesom Stjærnerne, og de falder ned og tilbeder bævende den Evige.

Men for dem, som lever i Sodoma, er alt dette en Tale uden Mening.

Thi for dem er Livet aldrig helt virkeligt, og Virkeligheden aldrig helt levende. De er til uden at vide det og uden at vide, hvad det er at være til. De gaar gennem Livet som Børn langs Afgrunde. De lever, som om de drømte, eller som om de hørte en Historie, et Æventyr — noget,

der gælder en Anden, noget, der ikke kommer deres inderste Jeg ved, noget, der ikke er rigtig sandt engang. De lever uden at vide, at det er Alvor med Livet, og uden at mærke, at Verden er forfærdelig virkelig. Kun de enkelte store, haarde Skæbneslag splitter et Øjeblik Taagerne om deres Sjæl — men fra Selvets og Sansernes dybe Grunde stiger Elverdisen op paany, omgøgler den vaagende Vilje, døver den med Glemsel, dulmer den med Drømme, drager den med Længsel. Indtil Mennesket atter vandrer sin ensomme Vej i Taagen, og Verden er langt borte som blege Skygger eller som sovende Huse i Natten, og der er intet til uden Stien, man vandrer, den, som er Ens egen Sti, og som man derfor har kær, Stien, som fører — hvorhen?

Den, som hin Aften gik paa Gaderne i Sodoma, saae Arbejderne komme frem af de store Fabriker, hvis Piber hvinede gennem Mørket og forkyndte Frihed. Skare efter Skare kom der af tunge, stærke Mænd, hvis Tro var paa dem selv, hvis Haab var større Løn, hvis Kærlighed var til lav og fattig Lyst. De gik forbi, og deres hvide Blik, som skinnede i de sodede Ansigter, fulgte

hadsk og haansk de fine Damer, de pyntede Herrer. De mørke Arbeiderskarer drog trodsigt hen over Asfalten, som de selv havde lagt — forbi Husene, de selv havde bygget — langs Butikerne, som de havde fyldt med kostelige Varer. Og deres hvide, vrede Blik sagde til Damerne og Herrerne: »Hvis vi en Dag tog alt vort tilbage, hvormed vilde I dække Eders Nøgenhed?« Og nogle Blik flammede stærkere og sagde: »Maaske er den Dag ikke langt borte!«

De smaa Herrer i rent Linnød og fine Klæder kom fra Kontorerne, hvor de havde besvegen dem, i hvis Tjeneste de var, og stjaalen af Kasserne, de skulde vogte. Og paa et aftalt Hjørne mødtes de med slanke, stramme Damer, hvis Ansigter var hvide bag dunkle Slør under Skyggen af store Hatte med altfor vajende Fjer. Og Luften om disse Kvinder duftede stærkt og sødt som af giftige Liljer.

Der gik ogsaa enlige Kunstnere gennem Mylret — Mænd, hvis Hjærte vidste en bedre Lykke og en renere Glæde end de andre. Og dog droges de mod at være som Mængden — at tømme Beruselsens Kalk, rakt af en blød og smudsig Haand

— at bortødsle det Liv, der er uerstatteligt, og langsomt dø Vellystens Død paa et Leje af knuste Blomster.

Saaledes begærede alle i Sodoma at mættes af samme Synd og fyldes af samme falske Lys — det Lys, der forsøvede Sodomas vaade Asfalt denne Aften i November, denne Aften efter en Taagens og Mørkets Dag i Dødens Maaned November.

II

Men langt borte fra de mange Mennesker — højt oppe over Gadens brusende Flod — i et Kammer, som vendte ud til en gammel Gaard, til takkede Skorstene og røde Tage — der laa en Mand alene i en Seng og ventede paa at dø.

Ung? — Nej, han var ikke ung længer.

Gammel? — Der var lidt til endnu.

Men hans Skæg var graasprængt, og Haaret i hans Nakke var helt sølvgraat. Og han laa der ganske ene, og af alle de Mennesker, til hvem og fra hvem hans omtumlede Liv havde ført ham, vidste ikke En, at her laa han og skulde dø.

Dø . . .

Han havde tidt tænkt paa Døden, da han var rask og frisk, syntes han. Han havde endog skrevet Vers om den — thi han havde været Digter, mens han levede — smukke Vers om den venlige, valmuekransede Død, milde Vers om den

store Fredbringerske, den evige Novembers tavse Gudinde, den stille Persefone og hendes Have af sorte Cypresser.

Saadan havde han digtet om Døden — Døden, som kom til Andre, aldrig til ham.

Men nu var det ham selv, der skulde dø.

Han saae sig rundt i det fattige Kammer. Lægen havde nylig været der, og Værtinden, en rynket Enke, var listet ud imens og var ikke siden kommen ind. Den Syge trængte heller ikke til hende. Han havde faaet, hvad Mixtur han skulde have — Lægen havde selv givet ham den — og Natten kunde godt gaa rolig, der var ingen overhængende Fare . . .

Han følte heller ingen Smærter, blot en brændende Tørst, som Isstykket i hans Mund ikke kunde slukke.

Saa laa han dér og saae rundt i Kammeret.

Natlampen kastede Skygge over Sengen, men Lys til de andre Hjørner. Henne ved Dørposten hang hans Tøj — Ærmerne faldt slapt ned, men det ene Buxeben havde trukken sig sammen som i Krampe. Han kendte hver Fold i Tøjet, baade de to lange fra Jakke-Skuldrene nedover Brystet

og de mange Smaarynker om Albuer og Knæ. Alt hans Tøj, saa langt tilbage han kunde huske, havde faaet disse bestemte Folder af, at han bar det.

Han begyndte at overveje, om det ikke var muligt at undgaa disse to lange Brystfolder. De kom vistnok af, at han altid fyldte sin Inderlomme med saa meget: Tegnebog, Notitsbog, hele Bunker af Breve. Han havde ogsaa den Vane at stikke Hænderne i Jakkelommerne, naar han stod og talte med nogen . . .

Hvor det var underligt med Klæder! De blev ligesom Dele af En selv. De levede med i Ens Erindring.

Der var et nyt, fint, blaat Sæt Tøj, han havde baaren det Aar, han blev Student. Naar han tænkte paa det, saa aabnede lange, solhvide Veje sig for ham — han saae grønne Kratskove, hvor Solen skinnede gyldent over ungt Bøgeløv, hvis Stilke endnu bøjede sig og var bløde, og han hørte Kukkeren dybt inde i den tyste Ensomhed.

Og der var et andet Sæt — noget bruntærnet Sommertøj. En grøn og regnfuld Juni havde falmet det, og naar han tænkte paa det, saae han sig selv, bruntærnet, med Kunstnerhat og Stok,

vandre ensom i de lyse Nætter og standse paa stille Veje og høre Regnen rinde over det unge Løv og en vaad Nattergals sparsomme, skønne Klage, der dryppede med Regnens Draaber.

Den ene Dragt havde overleveret ham til den anden, og han var gaaet fra Klædning til Klædning som gennem en Række forskelligt farvede Værelser. Tøjet skiftede med den skiftende Tid og betød Sommer og Vinter, Vaar og Høst. Der var Tøj, som havde sét ham glad og rig, og Tøj, der havde set ham bøjet og ringe — Tøj, han havde slidt, indtil Trevlerne hang som Frynser om Haandede og Ankler — og Tøj, der, endnu helt, var pantsat for at skaffe Føde eller Fornøjelse.

Der kunde skrives en hel Bog derom — »Bogen om Tøjet« . . .

Saadan laa den Syge og fablede, og hans Tanke arbejdede allerede med det nye Værk, der havde aabenbaret sig for hans Fantasi.

Da slog det med ét ned i ham:

»Men jeg skal jo dø! — Jeg skal aldrig skrive nogen Bog mere! — Jeg skal aldrig mere kende Undfangsens Uro, Ordningen af Papirer og Optegnelser til den vordende Bog, den trygge,

taalmødige Udarbejdelse, naar man sidder ved sit Skrivebord i hyggelige Vinterformiddage og har det stille og lunt, og ser Sneen falde langsomt udenfor over en hvid Have med snebøjede Buske . . .

»Jeg skal aldrig arbeide mere — thi jeg skal aldrig mere rejse mig fra denne Seng. Derhenne ved Døren hænger mit Tøj, som jeg aldrig mere skal tage paa. Aldrig mere skal Morgenen finde mig foran Spejlet ifærd med at tage Krave paa og Flip og Slips. Den Hat, som jeg ser paa Sømmet i Krogen, skal jeg aldrig mere sætte paa mit Hoved — thi jeg skal aldrig forlade dette Kammer, jeg skal aldrig komme ned af de Trapper, som har ført mig herop — uden død og kold, i Ligsjorte og i Kiste. Jeg er Dødens Fange, Dødens sikre, sikre Bytte!«

Da den syge Mand havde tænkt dette til Ende, var det ham, som skulde han kvæles af Angst.

Det var, som om han først nu erfoer sin Dødsdom — først nu forstod Betydningen og Rækkevidden af de Ord, Lægen for en Time siden havde sagt til ham: »Hvis der er nogen, De endnu vil tale med, maa De snart sende Bud . . .«

Ikke før i dette Øjeblik var det gaet op for

den Syge, at disse Ord i alleregenligste, alleralvorligste Forstand gjaldt ham. At det var ham, som ikke skulde komme sig af sin Sygdom — ham, der skulde sende Bud efter dem, han endnu vilde tale med, inden — — det blev forsilde . . .

Der kom en voldsom, uvilkaarlig Skælven over den Syge, og for første Gang i sit Liv mærkede han Dødsangstens kolde Sved.

Han skulde dø — han — han . . .

Der var ikke Tale om nogen anden — han selv var den udpegede — det var paa hans Dør, det bankede . . .

Hvor ofte havde han ikke paa sin Kafé mellem andet Dagens Nyt læst om Andres Dødsfald og Ligfærd — hvornaar det var foregaaet, hvem der havde fulgt, hvem der havde sendt Kranse, og den Afdødes Alder. Det saae ud i Avisen som andet Nyt, som Forlovelser, Bryllupper og Festmiddage. Det var ikke til at mærke, at der bag disse smaa Notitser gemte sig det Frygtelige, som hedder et Menneskes Død.

Men nu var det ham selv, som Bladene skulde skrive om . . .

Det var ikke længer ham, som sad paa Kaféen og læste om de Andres Død og saae op fra Bladet og tog en Slurk af sin Kaffe og et Drag af Cigaretten og kiggede gennem den store Glasrude ud paa den muntre Gade, hvor store, røde Omnibusser rumlede lystigt af Sted mellem Boulevardens efteraarsgule Træer, og de unge Damer skottede ind til den elegante Restaurations Gæster, medens de hastede forbi med let løftede Kjoler.

Han sad ikke paa Kaféen og læste og var blandt de Levende — han laa i sin Seng og skulde til at dø.

Og inden mange Dage skulde Aviserne hjemme i hans Fædreland bringe Bud om, at han ikke var mere, og det Blad, som var ham venligst, vilde indeholde en Nekrolog og et Portræt, og hans gamle Forældre vilde i hans Fødeby's Stiftstidende avertere med tre Kors over, at »vor Søn, Forfatteren Niels Graff« — Niels Graff med fede Typer — den og den Dag var afgaaet ved Døden i Udlandet.

Og Nekrologen med Billedet over vilde blive læst paa Hovedstadens Kaféer af unge Mænd, som endnu ikke skulde dø, og som kunde lægge al Tanke om Døden bort med den bortlagte Avis —

og Avertissementet med de tre Kors over vilde blive læst højt i den lille By ved mange smaa Hjems Hængelamper, mens Themaskinen snurrede, og Strikkepindene holdt inde med deres Raslen . . .

Og Artiklen om Niels Graff og Avertissementet om Niels Graff — de var begge om ham — ham, som hidtil havde regnet sig blandt de Levende og aldrig troet, at ogsaa han skulde dø -- men som nu laa her paa Sygelejet, paa Sottesengen i det fremmede Sodoma . . .

Niels Graff skulde dø, og der var ingen, som vilde gaa i Steden for Niels Graff, og der var heller ingen, som kunde det, og man kunde ikke digte sig fra Døden og ikke drømme sig fra Døden og ikke overtale Døden og ikke narre Døden og ikke flygte fra Døden.

Da grebes Niels Graff af en grænseløs Rædsel, som den føler, der glider ad en brat Bjærskrænt ned mod en Afgrund, og der er intet Fæste for Fødderne, og intet Hold for Hænderne, men Stenen er haard og glat, og man glider ned over den og glider om et Øjeblik ud i Afgrunden og er fortabt uden Redning . . .

Men da blussede ogsaa et sidste Oprør frem i

Niels Graff — hans Vilje og hans Fornuft samlede sig til Opstand mod Døden.

Han kunde ikke dø, han vilde ikke dø. Det maatte ikke ske, at han døde. Det var urimeligt, utænkeligt, at han, som laa her, vaagen og levende, om kort Tid skulde være et stivnet og livløst Legeme.

Han vidste, at Andre døde, ja!

Men han havde været syg før, ligesaa farligt syg som nu. Han var kommen sig den Gang — han vilde ogsaa komme sig nu. En kraftig Vilje formaaede at gøre Vidundere. Og han vilde, vilde, vilde leve . . .

Han kunde ikke tillade den Tanke, at han skulde forlade Livet, det skønne, rige Liv, som han elskede af hele sin Sjæl, elskede henrykt, brændende, indtil Afsind. Hans Hjærte sitrede jo af Elskov, naar han i de klare Høstmorgener traadte ud af sin Dør og saae den høje, blaa Himmel og de hvide Skyer og Storstadens irgrønne Kupler og Spir, som lyste i Morgensolen. Og om Natten, naar Maanen skinnede, vandrede han timevis ad de øde Boulevarder, som var blaa af Maaneskin, og hvis fjærne, vaade Tage lyste som Sølvplader . . .

Han maatte leve hos alt dette, eje alt dette. Da vilde han frelse en Verden, som levede uden at kende Livets Skønhed, da vilde han aabenbare Menneskene Lysets Jubel, Farvernes Herlighed, Maaneskinnets Undere . . .

Derfor maatte han leve — og derfor kunde han ikke dø . . .

Der kom lidt Ro over Niels Graff, og han blev Herre over sin Skælven.

»Men Lægen havde jo dog sagt . . .?«, indvendte en Stemme.

»Var en Læge maaske ufejlbar?«, spurgte han tilbage. »Kunde en Læge ikke bedrage sig, stille fejl Diagnose, se Symptomer, som slet ikke var tilstede? Jo, jo — det var muligt — det maatte være muligt!«

Niels Graff faldt til Ro. Da Enken et Øjeblik efter kom hjem, fandt hun sin Logerende i tung Søvn. Hun satte sig stille hen i Skæret fra Natlampen og begyndte at strikke. Fra et Kirketaarn i Nærheden slog Klokken ni.

III

Niels Graff vaagnede ved, at noget tyngede paa hans Bryst ... Han vilde aabne sine Øjne, men kunde ikke ... Der vedblev at være mørkt for hans Blik.

Og dog syntes han — han syntes — det var, som om hans Øjne ikke var lukkede, men aabne ...

Han prøvede at spile dem højere op — og nu mærkede han tydeligt Laagenes Gliden over Øjeæblet. Det var utvivlsomt: han laa med aabne Øjne — og saae dog intet — intet uden sort, uigennemtrængeligt Mørke ...

Min Gud, hvor var han da? hvad var der sket?

Han mærkede Haarene rejse sig paa hans Hoved, da Svaret lød igennem ham som med en hæ, fremmed Røst:

»Du er levende begravet! Du ligger i din Kiste!«

Og ved dette Svar blev alt i ham til navnløs Gru, til vanvittig Rædsel.

Det var Angsten fra hans Ynglingeaaers Drømme hundred- og tusendfold stærkere — den Angst, der havde knuget ham, naar det i hine forfærdelige Mareridtsnætter var, som krøb han paa alle fire gennem en underjordisk Labyrinth, slæbte sig frem paa Maven i bælgmørke, slimede Vildgange, blev forfulgt i det forfærdelige Mørke af usynlige Væsner og vidste, at der aldrig var Haab om at komme ud igen — at Dagens Lys aldrig mere skulde gry for ham . . .

Det var den samme dybe Gru — og det var dertil den frygtelige Vished, at det ikke var nogen Drøm, at det ikke nu, som dengang, var muligt at ryste Mareridtet af sig, at vriste Øjnene aabne, og beroliget se Sovekamrets kendte, fortrolige Ting i Livets livsalige Lys — i en Aprilmorgens gryende Dag, medens frugtbar Regn rislede ned derude, over grønnende Buske og knoppende Træer i Haven under Ens Vindu . . .

Der kom midt i Rædslen en sugende Længsel over ham, og hans Hjærte hulkede højt af haabløs Hjemve mod Livets liflige Land . . .

Men de havde altsaa anset ham for død — Lægen og hans rynkede Værtinde — de havde tvættet ham og klædt ham, og han havde intet mærket.

Og nu laa han her under tilskruet Laag — med Blomster paa sit Bryst — med Blomster ovenpaa Kisten — og over Kiste og Blomster sex Fod Jord, sex Fod vaad og tung Kirkegaardsjord.

Og der var ingen Vej aaben hjem til Livet. Der var ingen Redning for ham. Der vilde ikke ske andet, end at han mistede Forstanden af Rædsel, og at hans Legeme døde efter hans Aand.

Og saa — saa vilde han være en kold og tavs Død mellem de andre tavse, kolde Døde. Og mens Regnen faldt paa hans Gravhøj deroppe, og Sneen lagde sig derover, vilde det Forfærdelige begynde at gaa for sig hernede i Kisten — Forfærdelighedernes Forfærdelighed — Forraadnelsen.

De skulde begynde deres Værk, de blege Orme. De skulde bore i hans Kød, hvorpaa den lodne Skimmel vilde begynde at gro, de skulde hulle hans Tarme, æde hans Øjne, opløse hele hans Legem til en stinkende, flydende Masse, hvori Larverne skulde tage til og myldre og trives. Og

naar deres Værk var endt, vilde de drage ud af den muldne Kiste og efterlade det, som engang var ham, det Legem, hvormed Niels Graff havde levet og frydet sig og lidt — efterlade det som en Hob brune, besudlede Knogler . . .

Min Gud, han havde engang set Aadslet af en Hund ligge ved Vejgrøften. Maddikerne vrimlede deri, krøb ud og krøb ind, og en kvalm, fad Stank steg op i den hede Solskinsluft.

Og han — han — han, som endnu aandede — han, som havde levet saa mange Aar, rige Aar eller Armodsaar, men alle elskelige at mindes nu — han, som havde levet saa længe og saa stærkt paa den grønne Jord under den evige Himmel, — han skulde blive til Aadsel som en Hund ved Vejen, og ingen Magt i Verden — ingen — ingen Magt i Verden kunde redde ham.

Hvor Ordet ingen var hult og sort og trøstesløst tomt — og tommere og tommere blev det, jo mere han stirrede ned deri. Og paany følte han det gabende Svælg under sig — Afgrunden, hvori han uundgaaeligt styrtede . . .

Og han skreg i Dødsangst — skreg, saa det

gjaldede i hans Kiste — blev ved at skrige og skrige som den gør, der synker med et Vrag i en Stormnat . . .

Indtil hans Sjæl gik under i Mørke, og han sank ned i en Afmagt, som en Druknende i Havet.

IV

Han vaagnede endnu engang. Han vidste ikke, hvor lang Tid der var gaaet, men han slog Øjnene op — og saa e . . .

Der gik en jublende Fryd igennem ham, og han blev hed af Lykke. Thi han saa — saa noget grønt, som var Jorden, noget blaat, som var Himlen — saa, at han atter var ude i Livet, Livet, som han elskede over alle Ting . . . Dette var Græs, dette var Træer med gyldent, skælvende Løv, og højt over ham var Luften, den dybe, deilige Luft med de hvide, dragende Skyer . . .

Det var en stor, højtliggende Have, han saa. Bag dens Hegn var det grønne, kornbølgende Land, som sænkede sig ned om en lille, gammel By med røde Tage.

Han var ikke ene i Haven — der sad paa Bænken ved hans Side en ung Pige, klædt i Blegrødt. Hun var ganske lys, og hendes Hud

var hvid og skær, saa man saae Blodet rødme under den. Hun sad og holdt hans Haand og saae paa ham med store, dunkelblaa Øjne, og skinnende gyldne Solpletter dansede stille over hendes Haar og Ansigt og Kjole, over hele den lyse, slanke, rene Jomfruskikkelse . . .

De sad tavse, Haand i Haand, og de havde siddet længe saaledes. Om dem var det frodig Sommer, grøn, rig Juni. De hørte en Kos Brølen langt borte, og en Tøjrekølles taktfaste Slag. Og de vedblev at sidde saaledes, og deres unge, gyldne Hjærter svulmede hinanden i Møde, og de rørte ikke hinandens Læber . . .

Saa blev et Vindu aabnet i det hvide Hus for Enden af den grønne Have, og en gammel Dame, hvis Ansigt engang maatte have set ud som den unge Piges paa Bænken, kaldte paa de To:

— Niels og Agnes! kom ind!

Men da den unge Mand rejste sig og med et lykkeligt Smil bød sin lyse Hjærtenskær Armen, da gik der som et Suk gennem alle Træer, og det var, som om dette Suk kom nedefra — som om Nogen i Jorden sukkede ved Synet af en forskærtset Lykke.

V

Og da vidste han, som laa i Mørket, at han ikke virkelig oplevede det, han saae. Der var intet Under sket med ham — han havde ikke paany faaet sin Ungdom tilbage — men midt i Dødsskyggerne saae han som farvede Billeder den Tid, der engang havde været hans, de Dage, der havde været ham givne, men som nu var taget fra ham for bestandigt . . .

Naar han i de svundne Aar havde tænkt paa Døden og været mest alvorlig derved, da havde han sagt til sig selv: »Døden skal blive mig et Blik tilbage over mit Liv — et Farvel og en Tak for alt det gode, jeg har nydt — og en Dom over det slette, jeg maatte have begaaet«.

Men den, som gaar rask og sund i sine Klæder paa Gaden og i Skoven, han forstaar ikke, hvad det er at ligge mellem hvide Puder og Lagner og

være afklædt og svag og vide, at man ikke skal leve. De, som gaar ud og ind ad Livets Døre og træder dets Trapper og boer i dets Hus, de vèd ikke, hvordan han er tilmode, som for sidste Gang har aabnet sit Livs sidste Dør og lukket den efter sig og vèd, at han ikke skal træde over nogen Tærskel mere, og at Solen aldrig mer skal skinne for ham i de grønne Skove.

Og den, som ligger paa Dødslejet, kan ikke takke for det gode, hans Liv har bragt — thi hans Hjærte skælver og hulker af Skilsmisssens Bitterhed, og han vilde give alle Jorderigs Skatte for blot en eneste Time endnu at se det himmelske Dagslys. Og han kan ikke tænke paa det Onde, han har gjort — thi der er en kold, klar Røst, som siger til ham med sikker Betoning: »Sket er sket! Hvad gavner det at tænke paa Ting, der ikke kan ændres?«

Men han snapper efter endnu en Mundfuld af Livets Luft, som en Fisk snapper efter sit Element paa Disken, hvor den skal dræbes. Og hele hans Væsen beder med hvert ængsteligt Hjærteslag: »Endnu en lille Tid — endnu lidt — og endnu, endnu, endnu lidt . . .«

Men Hjærtet beder forgæves, og Blodet banker langsommere gennem Aarerne, og Brystet hæver sig svagere og svagere. Det er, som naar en Maskine langsomt gaar i Staa — endnu et Stempel­ slag gør den — og et endnu — og saa et Par endnu — og saa, efter et langt Ophold, det sidste, det allersidste . . .

Et Menneskeliv er forbi — og en Sjæl staar for sin Dommer.

Men derpaa tænkte den døende Mand i det dybe Mørke ikke. Fra Natten, hvori han var fangen, strakte hans Sjæl alle sine Fangtraade tilbage mod det Liv, han havde forladt, og greb efter det med graadige Hænder og fortvivlede, fordi han ikke mere kunde naa det . . .

VI

Han saae paany — saae et lille, gammeldags Hus med store, lave Stuer. Der kom meget Lys ind gennem de mangerudede Vinduer med de hvide Kappegardiner om, og Lyset spejlede sig i de mange, blanke, gamle Møbler af Mahogni og af gult Træ, med smaa, sirlige Nøgleskilte af Perlemoder eller Messing. Der var hvide Sivmaatter over alle Gulve, og rundt om stod store Krukker af blaa Fajance med Markbuketter, som fordobledes af aflange Spejle i forgyldte Rammer. Og paa Væggene hang Fotografier af gammel Kunst, og gode Kobberstik i dybe Indfatninger, og foran et opslaaet Spinet laa en Vifte glemt paa den spinkle, hvidlakerede Stol. Det var Formiddag og Efteraar — udenfor flammede Solsikker og Georginer i en gammel, lidt forfalden Have — og Solskinnet strømmede ind over Frokostdugen, funkede i den blanke Messingmaskine midt

paa Bordet og glimtede i hans Hustrus lyse Haar og i Ringen paa hendes Haand, idet hun rakte ham den dampende Kop og smilede til ham gennem Solstriben og den lysende Damp fra Maskinen, som kogte.

Og hun var endnu i Blegrødt og lige saa skær og fin som hin Dag i hendes Moders Have.

... Drømmen skiftede, Synet forandredes.

Han saae nu det stille Kontor i den afsides, adelige Gade, hvor han havde sit Arbejde. Hans Pult stod lige ved Vinduet, og han havde Udsigt til en gammel Grønnegaard med store, kandelaberformede Linde omkring. Solen skinnede skraat derned og randede de sorte Lindegrene som med en Stribe Guldlak, og der faldt et sidste gult Blad paa det irgrønne Græs som en Draabe smeltet Guld. Spurvene kvidrede derude — og i de stille Stuer taltes kun et dæmpet Ord nu og da, og man hørte Pennene over Papiret som en næsten umærkelig Hvisken. Og han bøjede sig over sit Arbejde, fyldt fra sit unge Hjem af Lykke som af sund og nærende Mælk.

Der kom et andet Billede, og alt var ganske hvidt deri. Gennem hvide Flor faldt et Dagslys som

Sne nedover skinnende hvide Ting — hvide Senge, Lagner, Puder — og over hans Hustru, hvidklædt i den hvide Seng, sovende stille i den hvide Vinterdags Lys — og ved hendes Seng den hvide Vugge, og et lille, sovende Ansigt deri. Der var ganske stille i Huset, saa stille, at han hørte et Uhre Tik-Tak to Værelser borte. Og han stod længe bøjet over sin Hustru og sit Barn, og der svulmede en uendelig Lykke i hans Hjærte, da han listede ud af Stuen for hastigt at spise sin Frokost ved et Bord, hvor der idag kun var én Kuvert . . .

Et nyt Billede kom — og Sneens Hvide var forvandlet til Frugtblomstringens . . . Det var sidst i Maj, i den store, gamle Have udenfor hans Hus . . . Over Plænerne, hvor Græsset stod højt og frodigt, bøjede Kirsebærtræerne deres hvidblomstrende Grene, og Æbletræerne dryssede deres blegrøde Blade ned blandt de lysegrønne Straa, og paa et Tæppe i Græsset sad hans lille Søn i sin hvide Kjole, foroverbøjet, fangende med de buttede Arme efter Blomsterbladene, der dryssede ned paa den hvide Kjole, de røde Strømper, de smaa, gule Sko . . . Solen glimtede i hans Haar, der var fint og gyldent som hans Moders, og naar han saae op

med sine store Øjne, var det hendes blaa Blik, der stirrede alvorfuldt hen mellem de høje Straa eller forundret fulgte en Flue, der summede forbi . . . Se! nu fik han Øje paa sin Fader, og et pludseligt Smil lyste over hele det lille Ansigt, fra Øjnene til Smilehullet i Hagen, og han gav et Skrig af Glæde, et Skrig, der fortsatte sig i Kvidren som en lille Fugl . . .

Hans Fader kunde ikke længer sidde rolig paa sin Feltstol og læse. Han lagde Bogen fra sig i Græsset og gik hen og tog sin Søn op paa sine Arme og aandede henrykt den sunde Duft fra hans lille Legeme — en sød Vellugt som af modne Æbler . . .

Og han vedblev at sidde med Barnet, og Barnet vedblev at le og at kvidre ham i Møde . . . Og der var saa grønt og svalt og stille under de blomsterdryssende Træer i den gyldne Majdag, som om det var alle Tidens Foraar og Paradisets Have.

VII

Han ser paany Spisestuen fra hans Ægteskabs Hjem, fra den første Lykkes Dage. Men det er ikke mere Formiddagssol, som fylder den — det er en festlig Aftenbelysning. Den store Hængelampe brænder midt over Bordet; for Bordenderne og paa Buffeten er hvide Lys i blanke Stager. Der er Blomster ved hver Kuvert, slanke, blege Pinse-liljer i høje Glas.

Det er ved Maaltidets Slutning — man er naaet til Vinen og Frugten. Og for Bordenden læner Niels Graff sig et Øjeblik tilbage i sin Stol.

Cigarer og Cigaretter tændes. Og gennem den blaa Røg betragter han de mange glade Ansigter, som er samlede om Bordet — glade, unge Ansigter, Mænds og Kvinders, i samtalende, smilende, leende Blanding. Det er hans Venner, det er hans Ven-inder, gode Hoveder, kloge Mænd, unge Damer af

fri og fin Aand. Vinen blinker i deres Glas, de hilser paa hverandre, de klinker og nikker. Nu er der en af dem, der bøjer sig frem og løfter sit Glas op imod ham — og han tager sit og hilser til Gengæld . . .

Saa synker han atter hen i fredelig Lykkestemning. Han bryder sig ikke om andet end saaledes at sidde og glæde sig ved de andres Glæde. Hans Sjæl brænder stille og klart som en af de ubevægelige Lysflammer henne foran Buffetspejlet, hvid og tyst midt i Larmen og Røgen.

Han søger at se udenom Lampen for at møde sin Hustrus Blik — men han kan ikke fange hendes Øjne. Hun sidder deroppe for den anden Bordende og taler med sin Nabo — men det er, som var hun lidt træt, som glædede hun sig ikke helt . . .

Ud paa Natten, da de er bleven ene og har luftet Røgen ud, taler han med hende derom.

— Jeg kan ikke gøre ved det, siger hun, men jeg synes, der er saa meget hos dine Venner, som jeg ikke kan lide. Naar de f. Ex. har deres Digte med og læser op, saa er det nok kønt at høre paa. Men det er saa lidt, de Digte handler om — det er altid dem selv og deres mer eller mindre smud-

sige Kærestehistorier. Der er aldrig en Tanke for noget andet. Jeg vil slet ikke sige for Gud — de tror jo ikke, det maa blive deres Sag. Men der er saa meget Stort og Ædelt i Verden — og der lever endelig ogsaa andre Mennesker paa Jorden end Digterne og deres Damer. I kalder Jer jo Folkevenner — men naar I digter, er det, som om, I aldrig havde haft en Tanke eller en Følelse til overs for noget andet Menneske.

Hun havde staaet op mod Vinduet og sagt dette. Udenfor gryede Dagen; Himlen var hvid som Sølv. Nu kom hun hen og tog hans Haand.

— Bliv ikke vred paa mig, Niels, sagde hun. — Men det, som gør mig mest ondt, er de Digte, du selv læser op. Du véd godt, hvor stolt jeg har været af dine Vers, og hvor glad jeg var ved dem, dengang vi var forlovede, og du sendte mig de mange smukke Digte.

Men nu, naar du sidder blandt de andre, og I er en lille Smule øre, og du henter dine nye Ting og læser dem op, saa gør det mig saa ondt. For den Niels, som dér taler, ham kender jeg slet ikke. Det er en hel anden En, en underlig mørk, misfor nøjet Mand, som længes allesteds hen og er træt

af sin Lykke og higer mod Ensomhed og Frihed og higer forgæves. Jeg véd nok, Niels, at saadan digter de Andre, saadan er de Andre — men det er, fordi de ikke holder af noget Menneske uden sig selv. Men jeg synes ikke, Niels, du har Lov at gøre dem det efter. Du holder dog saa meget af lille Erik, ikke sandt, det gør du? Og du er dog ogsaa glad ved at være her i vort Hjem? Og, sig mig det ærligt, Niels? du holder af mig ligesom før, ikke sandt? Jo, Niels, jeg ser det paa dig, du holder af mig endnu!

De sidste Ord siger hun, siddende paa hans Skød. Der er Smil om hendes Mund, men Stemmen bæver af Graad. Og da han ikke svarer, men blot kysser hendes Øjne, rinder to klare, bitre Taarer ud under de tynde Laag.

Nu er Dagen ganske gryet, og Himlen blaaner udenfor Ruden, hen over Villabyens dugvaade Tage og grønne Haver. Et Par Spurve kvidrer paa Af-satsen udenfor Vinduet, og fra alt Løv stiger Fuglenes Jubel op i det nye Lys.

Niels Graff vedbliver at kysse sin Hustrus lukkede Øjne. Snart finder hans Læber ogsaa hendes Kinder, hvis Hud er bleg og kølig som Liljers

kolde Blade, og hendes Mund, der først er bleg og sval, men bliver rød og varm under hans Kys.

— Kys mig ikke mere, beder hun, og drager sig fra ham, hen til Vinduet. Der staar hun et Øjeblik og ser grundende ud i den lyse Morgen.

Niels kommer hen til hende, og hun lægger Armene om hans Hals.

— Holder du af mig? spørger hun og ser ham ind i Øjnene.

Han gengælder hendes Blik, men kan ikke lide at svare hende. Derfor siger han.

— Ved du det ikke, Agnes?

— Aa jo, Niels, aa jo!

Og hun kysser ham, stærkt og fast, med en Hustrus Læber.

— Se, nu staar Solen op! siger hun og peger paa det første, røde Solstref over Genbotaget.

VIII

Men hin Nats Samtale var den første Kløft, som aabnede sig mellem Niels og Agnes. En smal Ridse var det kun som den, der dannes ved et Jordskælvs første, fjærne Stød — en Revne saa smal, at en Blomst kan gro over den. Men Underverdenens Kræfter røres stærkere, og Dybet bryder paa, og der aabner sig en Afgrund, hvor Klippe-riften løb, og ingen Blomst kan naa over, og intet Træ, og ingen Menneskehaand og ingen flyvende Fugl og ingen forstaaende Tanke. Men der ligger et Land paa hver sin Side, og der er ingen Bro over Dybet, og ingen kan komme fra det ene Rige til det andet.

Og Menneskene staar paa hver sin Side af Svælget, og deres Bønner og deres Taarer og deres Forbandelser og deres Had, det falder altsammen i Afgrunden, og Afgrunden bliver dybere derved.

Det var af Elskov, Niels Graff hin Morgen havde tiet til alle Agnes' Ord — fordi hun var saa skøn og var hans. Og i hendes Arme havde han sagt, at han elskede hende som før og som altid og mere end nogensinde.

Men Elskov bygger ingen Bro over Afgrunden, det gør kun Kærlighed. Thi Elskov søger sit Eget; derfor er Elskov uden Kærlighed ond, og derfor groer Elskov frodigt, hvor Kærlighed længst er død.

Og mer og mere brød Niels Graffs Sjæl ud som en ulægelig Sygdom . . .

En dyb og tung og blind Sjæl — en Sjæl som et sort, bundløst Vand i en Skov, hvor der er evig Skygge. Tungt Løv luder ud derover, langsomme Dyr lever i Dyndet og det dunkle Vand, og midt ude gror den gule Sværdlillie med de underlige Blomster. Der gaar ikke Sti til det lønlige Vand, der synger ikke Fugl under de tavse Grene. Men den, som en knugende Sommerdag, naar det er mod Torden, og Himlen er mørk af Skyer, forvilder sig hen til Vandets Bred, han sætter sig paa en falden Stamme og føler det, som om hans Hjærte skulde briste af Graad — eller han lægger sig i det svære,

grove Græs om Moseranden og synes, at hele hans Legem maa briste af smertelig, usalig Længsel . . .

Som saadan et Skovvand var Niels Graffs ulykkelige Sjæl — dyb, saa kun Gud kunde fylde den, dunkel, saa kun Gud kunde oplyse den, kold, saa kun Gud kunde gennemtrænge den med sin Kærlighed. Og al jordisk Lykke sank ned i det umættelige Vand, og alt jordisk Solskin lyste og varmede kun et Par Tommer ned, og derunder laa hele det sorte Dyb, koldt og tungt som altid.

Solen havde lyst henover Niels Graffs Sjæl, og et Par Aar igennem havde han ikke mærket Afgrunden og Mørket. Men nu begyndte store Bobler at stige op dernedefra og bryde den blanke Flade, og Dybets Kræfter rørte sig. Solen havde skinnet saa stærkt, at den var trængt gennem de tætte Løvskygger, og dens Glimt havde leget henover hans Sjæl, og blaa Libeller havde sværmet om hans Ensomheds gule Iris. Men nu mulmede Skyer over Himlen, og Solen sluktes, og de blaa Nymfer fløj bort, og hans Sjæl spejlede atter de vilde, mørke Skove.

Niels Graff fik Længsel efter sig selv som efter

et Fædreland. Han fik Hjemvé efter sin Sjæl som efter et Minde.

Den ulægelige Sygdom brød ud paany — Sygdommen til Døden — den Sygdom, at foragte Lykken, at elske Hungeren, at fly Livets daglige Brød og med udstrakte Hænder jage efter Undergangen.

IX

Det er en Aften, Niels Graff staar og ser ud ad Vinduet. Han er ene, og hans Stue er fyldt af Skumring, og udenfor er Gaslygten paa Vejen tændt.

Han har lige spist til Middag. Kaffekoppen staar tømt henne paa Rygebordet, og Duften af en Cigaret svæver endnu i Værelset. Lille Erik er bragt i Seng, og Niels hører sin Hustru tale med Pigen inde i Spisestuen.

Han staar og ser ud og bliver ved at se ud. Der kommer ikke saa faa Folk forbi — Niels følger dem alle med Øjnene, indtil de forsvinder, og han har Lyst at gaa bort med dem alle . . . En ung Dame iler henad Fortovet, slank og elegant; et hvidt Skørt glimter under den løftede Kjole i Lygteslyset . . . En ung Mand driver ubekymret afsted i

den milde Septemberaften, med Cigaren mellem Læberne og en Blomst i Overfrakkens Knaphul . . .

Niels staar og ser paa dem allesammen, og hver af dem tager noget af hans Længsel med sig. De bærer hans Hjærte fra ham, Gran for Gran, til der bliver en sugende Tomhed inden i hans Bryst. Han er saa mæt af sit eget Liv, saa træt af sin egen Lykke.

Fra sit Barndomshjem er han næsten gledet lige over i det Hjem, Agnes og han har stiftet. Hans Zigøjnertid varede saa kort, og saa faa var de Aar, da han flakkede som fri Nomade over Ungdommens uendelige Prærier. Og nu er det ham, som blev han bedragen for sit Liv, og som var hans Lykke kun et Fængsel med smukke Vægmaleries . . .

Han husker det samme fra sine halvvoxne Drengaar.

Søndag Formiddage, naar han var ren og festklædt fra Top til Taa, og alt i ham ligesom ventede og var beredt, og der intet kom, og intet hændte — ikke en Gang i Kirke gik de derhjemme — da kunde han staa ved Vinduet i sit lille Kammer og se ud og blive saa uendelig tung tilmode. Graa, kolde Vintersøndage var det, og nedenfor

Vinduet laa Gaarden, med smudsig, haardfrossen Sne, eller optøet og sølet. Og bag den var Haven, hvis høje, sorte Træer rokkede haabløst frem og tilbage i den kolde Blæst, under den kolde Graa-vejrshimmel. Det var saa sørgeligt altsammen, at Niels gærne vilde have grædt. Det blev saa trøstesløst for ham at leve, og han var saa ene i den fattige Verden med sit store, hungrige Hjærte.

Søndagssuppen, den skinnende friske Dug, Tante Eleonoras vante Besøg, Kagerne til Eftermiddagskaffen — alt det, som derhjemme udmærkede denne Dag fremfor Ugens andre og gjorde den festlig, blev til Intet overfor hans store, hjælpeløse Længsel. Og om Aftenen, naar Lampen var tændt, og Strikkepindene raslede stille om Divanbordet, satte han sig i en Krog paa en Skammel — satte sig ved Væggen lige under Vinduet, hvor han dæmpet kunde høre, hvad der skete ude paa Gaden — høre Raab af lystige Drengene, som sloges med Sne, Latter af Mænd og Kvinder, som vandrede sammen, og en enlig Kane, der fløj forbi med Piske-smæld og ringlende Bjælder og fik alle til at se op inde i de smaa, tavse Huse og tale om, hvem det kunde være . . .

Da blev Niels ogsaa opdaget i sin Krog og spurgt, om han ikke vilde hen til Lampen. Men han »sad godt, hvor han sad«, og de hviskede om, hvad han dog var for en »sær« Dreng . . .

Agnese kom og bragte Aaringers Fred.

Hendes Skønhed var mild og blid og sval som Luften i klare Foraarsnætter, og det var, som skinnede Maanen over den, hun elskede.

Men det blev tilsidst for Niels, som maatte hans Øjne dø i denne evige Bleghed, og hans Sjæl omkomme af Farvenød. Hans vilde Hjerte begærede, at en Morgenrøde maatte gry blandt brændende Skyer, og en Sol staa op i Floder af Blod og Guld. Og derfor satte hans Sjæl sig atter paa Barneskammelen ved Hjemmets yderste Væg og lyttede i lange Aftener efter Larmen fra de store Gader i Livets Stad . . .

Derfor staar han nu i denne Skumringstime og ser ud og ønsker at følge hvert Menneske, der gaar forbi, ønsker at vandre deres Veje, kende deres Verdner, smage deres Glæder, dele deres Vin. Men foran ham ligger kun den lange, ked-somme Aften — de faa betydningsløse Ord om Dagens Hændelser, derpaa Thedrikningen, en sidste

Cigaret og en første Gaben, lidt Snak frem og tilbage om det passende i at gaa til Ro, derpaa Afklædningen, Tøjet paa den vante Stol og en borgerlig Indslumren i ægteskabelig Fred.

Niels Graff strækker voldsomt sine Arme op over sig — som vilde han løfte sit Hjems Tag og lade Natten strømme ned og fylde alle Kamre med sin isnende Uendelighed . . .

I det samme ringer Entréklokken, stærkt og lystigt og længe.

Niels Graff gaar selv ud og lukker op. Det er Alf, Vennen Alf, en af Husets mange Venner.

— Jeg er ikke alene, smiler han, da Niels byder ham ind. — Der staar Kvinder bag! Ja, min Kone kender du jo! Og denne Dame — (han bøjer sig for en lille ung Frøkenskikkelse, hvis hvide Ansigt lyser ud fra en opstaaende Krave som et Portræt fra en mørk Ramme) — denne Dame er Fru Lily Linden!

De er et Øjeblik efter i Graffs Værelse, hvor han hastig tænder Lys. Fru Lily Linden gaar frem imod ham paa det tæppebelagte Gulv; der sidder friske Violbuketter ved hendes Bælte og paa hendes lakerede Sko.

— Jeg har længe ønsket at gøre Deres Bekendtskab, Niels Graff, siger hun med en blød, mørk Røst og ser ham ind i Øjnene.

Han bukker med Haanden paa Hjærtet, ser atter op og møder stadig hendes blaa Blik, der er af en Farve som Isen i Gletscher-Kløfter. Og han stirrer ind deri — et Sekund — men et Sekund, der gør ham svimmel.

Han har kaldt paa Afgrunden. Og Afgrunden har svaret.

X

Der gives Mennesker, som er komne tilbage fra Dødens Porte og har fortalt os andre, hvordan det er at nærme sig Evigheden. Og disse Mennesker har sagt os, hvorledes hine Øjeblikke, som nær var bleven de sidste, hvorledes det myldrede med Syner i dem, og hvorledes hele Livet drog hen som en Billedrulle, der talte og dømte, talte og trøstede . . .

Saadan sker det nu for Niels Graff, mens han ligger ubevægelig i de dybe Dødsskygger, og hans Sjæl skuer tilbage over Livet som fra Toppen af et dunkelt Bjærg. Og de Billeder kommer, som ikke behager ham, og han ser Syner, der beskæmmer og ængster.

Vennerne vedbliver at fylde Niels Graffs Hus.
Ikke de samme som fra Begyndelsen, men andre,

nye, flere. Sælsomme Skikkelser blandes ind deri, underlige Fremmede, stærke, uhyggelige Fugle med Sus af onde, vilde Verdner under deres Vinge.

Niels Graffs lille borgerlige Hjem forpjudes efterhaanden. Det bliver som de Haver, hvor mange Børn leger, og hvor Græsset er slidt af alle Plæner, og Bladene er flaaet af alle lave Grene. Hvide Skjolder efter spildt Vin viser sig paa de blanke Møbler, fedtede Madpletter smudsker de lyse Gulvmaatter, berusede Gæster har falmet Sofaer og Stole ved at kaste op nedover dem.

Aften efter Aften er der fremmede. Niels kan ikke længer holde ud at være ene. Naar det mørknes, trænger han til at gaa i festlig Forventning og tænde alle Lys og se Bordet dækkes og selv gaa ud at lukke op, naar det ringer. Han trænger til at sidde i en Kreds af Mennesker Natten igennem, drikke stærke Ting, snakke, læse op og ryge mange Cigaretter.

Kommer der en Aften ingen til ham, da søger han ud — ene — eller han faar Agnes med. De ringer paa, hvor de véd, at man gjerne vil tage imod dem — og Aftenen og Natten ud bliver de hos Vennerne, og Vennerne er glade ved at have dem,

og det er, som naar Børn ikke tør være ene i Mørke. Men undertiden stiger deres Uro, og deres Lede bliver saa dyb, at den ikke kan døves inden fire Vægge. Da iler de ned paa Gaderne, drager ud af Staden, vandrer i de frostkolde Maaneskinsnætter lange, hvide Veje i det øde Land, indtil Maanen synker.

Og mer og mer samler alt dette sig om Fru Lily Linden. Hendes Venner bliver Graffs Venner og fylder hans Hjem. Ved det Bord, Agnes har dækket, bliver Fru Lily Værtinde, fordi alles Øjne søger hende, og hendes Smil lyser til alle, og hendes kaade Sprog behersker og fængsler dem alle. Hun er naiv som et Barn, dristig som en Mand, koket som en Dame og ukysk som en Hetære. Hun fortæller Historier, der faar Mænd til at rødme, og synger Folkeviser, der faar Kvinder til at græde. Der er altid Violer i hendes Barm, og den, som har hende til Bords, faar Buketten til Erindring ved Likøren.

Som Maanen falmer og bliver en hvid Sky, naar Solen staar paa Himlen, saaledes blegner Agnes og svinder bort af Niels Graffs Sjæl. Fru Lily fylder ham helt med sit flammende Lys.

Og Erik, den lille Dreng?

Ja, han bliver vist frem i Selskaberne, beundret meget, kælet lidt for, hurtig glemt. Lægges saa i Seng, bliver vækket af Latter og høje Stemmer, ligger og kalder i Mørket, græder i Mørket. Ingen hører ham, ingen kommer at trøste ham — saa græder han sig tilsidst i Søvn . . .

Det hænder en Gang ved et stort Frokostselskab, at en omtaaget Gæst tager Erik op paa sine Arme, løfter ham og rækker ham til den næste. »Lad den søde Unge gaa Bordet rundt«, vrænger han med blaseret Næsestemme. Og Drengen langes videre, er ved at naa Fru Lily, som leende ser ned paa Agnes' Barn . . .

Da opdager Niels Graff det og bliver kold af Vrede. Hans Stemme er næsten hæs, da han hæftigt beder de vittige Gæster slippe Drengen. »Min Søn er intet Legetøj«, kommer det i et uvilkaarligt, uhøfligt Raab fra ham. Og den, som i Øjeblikket har Erik, sætter ham ned paa Gulvet, mens der bliver en forlegen Tavshed.

Den Gang var Erik to Aar gammel . . .

XI

Niels Graff staar en Dag i Kontoret, hvor han arbejder, foran Chefens Pult. Den gamle Herre har taget sine Lorgnetter af og ledsager sin Tale med Taktslag af dem.

— Ja, min kære Ven, siger den graahaarede, sirlige Chef — det gør mig ondt at maatte sige Dem det, men De vil erindre, at jeg flere Gange har tilladt mig at advare Dem. De har ikke villet lægge mine Raad paa Hjærte, og De maa derfor søge Skylden hos Dem selv, naar jeg nu nødes til at sige Dem, at Deres Besørgelse af Forretningerne her i de sidste Tider har været saa . . . har været af en saadan Art . . . saa skødesløs og upaalidelig, at — det gør mig ondt, som sagt — ogsaa for Deres Frue, hvis Moder jeg har den Ære at kende

— men: vi kan ikke bruge Dem mere. De har Deres Afsked, tre Maaneder fra Dato.

Og Kontorchefen rejser sig, idet han rækker Niels Graff et Papir, som han hele Tiden har betragtet ufravendt. Han rejser sig og stiller sig hen ved Vinduet, med Ryggen mod sin Undergivne.

Ogsaa Niels Graff ser ud af Vinduet. I den gamle Gaard er alt dækket af Sne. Lindenes Grene har høje, hvide Bræmmer; et Sted i Hjørnet mellem Stammen og en Gren sidder en Spurv og kryber sammen, skudder sig og kryber endnu mere ind i sine Fjer.

Niels Graff staar lidt, saa bukker han hen mod Chefens Ryg, takker for tjenstlig Efterretning og sætter sig paa Plads. Han er fortunlet som af et Slag, skamfuld som en Dreng, der har faaet Prygl, og vred paa den, som har slaaet ham.

Han møder Alf, da han gaar hjem, Alf og Fru Lily Linden. Og de træder ind paa en Vinstue sammen.

Da de fyldte Glas staar paa Bordet foran dem som tre lyse Blomster, tre gyldne Tulipaner, løfter Fru Lily sit, hilser paa Alf, hilser paa Niels, og

de drikker. Saa fortæller Niels Graff sin Historie fra Formiddagen, og de taler sammen derom. Fru Lily ser ufravendt ind i Niels Graffs Øjne, og hendes Blik er som Toner til alt, hvad Alf siger.

— Frisk Mod! mener Alf — Livet afhænger da ikke af, om du har de 2400 Kroner. Dem tjener du nemmere paa en anden Maade!

— Har du noget Raad at give mig? spørger Niels Graff.

— Jeg har et Raad. Gør som jeg — bliv Journalist. Kast dig helt ud i Literaturen, din Pen skal nok bære dig! Du har hidtil været en smuk Amatør, bliv nu Professional! Tærningerne er kastede for dig af Skæbnen.

Niels Graff betragter Alf, og Alfs lyse, lidt rødkantede Øjne ser ud, som vilde de ham saa inderligt vel, i Tiden som i Evigheden.

— Hvad mener De, Fru Lily? spørger han saa.

Fru Lily Linden betragter ham med sit store, ubevidste Gletscherblik.

— Jeg mener som Alf, siger hun blot og drikker ud af sit Glas.

De sidder lidt, tavse. Folk kommer ind, hvide af Sne, stamper deres Fødder af ved Døren og

hænger deres Frakker til Ovn. Niels bestiller tre Glas til.

— Men, siger han med et, egenlig skulde jeg jo nu have været hjemme!

Alf ser paa sit Ur.

— Ved du hvad? udbryder han. — Jeg har et Forslag at gøre dig. Fru Lily har lovet at spise sammen med mig idag, gør du mig nu ogsaa den Glæde at være min Gæst. I al Tarvelighed, forstaar du nok?

Alf læner sig frem over Bordet og ser paa Niels, og hans Øjne bliver saa bedende, som om hans Livs Lykke afhang af Vennens Svar.

— Agnes venter mig, siger Niels. — Jeg maa dog fortælle hende, hvad der er hændt.

— Vi sender hende et Par Ord. Skriv, at du spiser med mig — saa faar jeg fat i et Bybud imens . . .

Og han vinker ad Opvarteren.

Niels ser paa Fru Lily. Hun har løftet sit Glas og betragter gennem den gyldne Vædske Folk ude paa Torvet, der afbilder sig omvendt i Glasset som paa en Fotografis Plade. Nu vender hun sig et Øjeblik til ham og siger meget høfligt:

— Hils Deres Frue fra mig.

Niels skriver. Et Par hastige Ord, hvoraf intet taler om Afskedigelsen, og intet nævner Fru Lily, men hvorunder han sætter et tillidsvækkende: »Din hengivne N.«

Bybudet staar rede — »mit specielle Bybud«, siger Alf. Bybudet smiler med ærbødigt Maadehold, pudser sin Næse og gaar.

De sidder lidt endnu, de tre i Vinstuen. Nu, da de ved, de skal være sammen, er de blevet stille og ligesom lidt fremmede for hverandre, lidt kede af hverandre. Fru Lily Linden vedbliver at se ud paa det store Torv. Det skumrer derude, og Sneen flyger. Længst borte ligger den graa Ruin af et Slot, som engang er brændt.

— Nej, vi maa gaa, siger saa Alf.

Og de kommer udenfor.

De gaar i den milde, rene Tøvejrsluft, og Fru Lilys blege Kinder faar Farve. Folk vandrer lydløst i den nyfaldne Sne. I Skæret fra de elektriske Lamper stryger kønne unge Piger forbi. Alf nikker overstadigt til et Par, og de ler tilbage.

— Ser du! siger han, vendt imod Niels —
Verden er fuld af Kvinder, og vi er evigt unge!

— Det er en praktisk Moral og meget let-
fattelig, siger Fru Lily leende. — Maa jeg faa
Deres Arm, Niels Graff? Fortovet er glat.

XII

Saa var det, Niels begyndte at føre den literære Daglejers underlige Liv. Det Liv, som aldrig giver et Menneske Tid til at samle sig og være stille, men som jager ham gennem en uendelig Række smaa og store Sager, hvoraf ingen kommer ham ved, og som han dog alle skal bryde sig om, forstaa selv og forklare Andre. Journalistens Liv, som maaske er det mest ødelæggende af alle, fordi det splitter en Mands Kraft paa hundred Ting, der er uden indre Forbindelse, og anviser hans Ævner idag et Arbeide og imorgen et ganske andet.

Middelalderens Samfund lededes af Mennesker, som længe og inderligt havde overtænkt én eneste Ting, og som viede hele deres Liv til dybere og dybere Indtrængen i Guds Viljes store Kendsgerning. Men vor Tids aandelige Leder og Herre er

Journalisten, Bladmanden — et Menneske, der sjældent har Kundskaber og næsten aldrig har over tænkt det Æmne, hvorom han skal ytre sig, før han staar Ansigt til Ansigt med det og inden en Time skal have en Mening om det.

Og dette Menneske har Bogtrykkerpressen til sin Raadighed, og hans Ord troes af Millioner, langt blindere og mere ubetinget, end Kirkens Præster nogensinde er bleven troet. Og har Journalisten idag én Mening — og forandrer han den imorgen, fordi nu vil han ærgre en af sine Venner eller kokettere med Modpartiet eller gøre Kur til en smuk Kvinde — saa forandrer Millionerne deres Mening med ham og følger ham alle Anskuelsers Vindrose rundt.

Niels Graff blev Journalist. Han lærte, at det sjældent gjaldt at sige, hvad der var sandt. Det gjaldt at forsvare Partiet, dets Mænd og dets Meninger, og erklære alt det for Sneversyn, Fordummelse, Indskrænkethed, der gik Partiets Tankegang imod.

Men fremfor alt gjaldt det at skrive en »god« Artikel.

Og den gode Artikel var aldrig den sanddru, korrekte, virkelighedstro — men det var den,

som fangede Publikum, greb Sindene, skabte Læsere, Købere, Holdere.

Thi det gjaldt at gøre Publikum til Vilje. Publikum — denne moderne Parodi paa Folket, hvorom der er sagt, at dets Røst er lig Guds.

Vox populi, vox Dei. Er det sandt? Jeg er meget beredt til at tro det.

Thi Folkets Røst, det er Menneskehjærtets Røst. Og Menneskehjærtet, det er som et Barn, der er fareet vild i en stor, sort Skov og ved hverken Vej eller Sti. Og Barnet giver sig til at raabe og at græde og falder tilsidst paa sine Knæ og beder: »Lad mig finde ud, o Gud, og lad mig finde hjem! Lad mig atter se din Sol over Markerne med det modne Korn, lad mig naa min Moders Hytte og sidde paa Trappestenen udenfor hendes Dør og dyppe det duftende friske Brød i den hvide, sunde Mælk, mens Svalerne leger om Kirketaarnet, og Aftenklokkerne ringe!«

Saaledes er Barnets Bøn, og saaledes er det angrende Menneskehjærtets Bøn, og saaledes er Folkets Bøn. Folket kan ikke undvære Sandheden, den sunde, hverdags Sandhed, den evige Sandhed, der er jævn og beskeden som Brødet og Mælken,

og dog er den eneste, der giver Styrke til at vandre den lange Dag igennem og naa hjem, inden Mørket falder paa.

Men Publikum er ikke mere Folket. Det er et forfinet Folk, et Folk, der ikke længer er uskyldigt. Derfor søger Publikum ikke det Sande, men det Ny. Publikum er Folket i Forfald, Folket, som ikke mere er naivt, Folket, som er bleven Romantiker.

Og denne store Romantiker, som hver Morgen vaagner med en sjælelig Tomhed, der skal fyldes, han fordrer af sin Presse nye Tanker, nye Synsmaader, nye Ting og nye Ord. Fremfor alt begærer det romantiserede Folk ny Sindsbevægelse — ny og stor og megen Sindsbevægelse — mange Nyheder istedenfor gamle Dages evigt ene Sandhed . . .

Dag efter Dag arbejdede Niels Graff ved sit Blad. Man brugte ham forsigtigt i Begyndelsen — saa længe hans Meninger endnu ikke havde mistet deres ru Kanter.

Han sad og skrev smaa, farverige Kunstanmeldelser ved et vaklende Bord i Referenternes Stue, mellem en toddystinkende Reporter, som nedrablede den nyeste Selvmordshistorie, og en parfumeret Al-

fons, som reklamerede for de offentlige Fruentimmer i en Variété.

Men efterhaanden lærte han at se Tingene fra Partiets Side, at staa paa Bladets Synspunkt, at dele Verden og dømme den, eftersom den laa tilhøjre eller tilvenstre for de Anskuelser, han tjente.

Niels Graff blev brugbar. Bladet optog ham i sig. Dets Interesser blev hans Interesser, dets Fjender hans Fjender, dets Liv hans Liv. Hans hele Tilværelse førtes paa Redaktionen — i de altid gasoplyste Kontorværelser, hvor der var daarlig Luft af mange Mennesker og mange Cigarer, hvor der snart var for hedt og snart for koldt, hvor Ingen lukkede Dørene efter sig, hvor Telefonklokken kimedede uafbrudt, og Aviser og oprevne Konvolutter drev i Uorden over alle Borde, og Bude stadig gik og kom, og Ens Hænder blev sorte af Støvet, der aldrig blev fjærnet.

Dagen igennem arbejdede Niels Graff derinde — spiste saa til Middag paa en Restauration — og gik atter op paa Kontoret. Der var altid andre, der gjorde ham Selskab. Det var, som kunde ingen af dem rive sig løs fra Redaktionslokalerne. De sad der og læste enhver Avis, som

var at finde, nogle ventende paa Korrektur, de fleste blot paa, at En skulde bryde op.

Og fra Redaktionen gik Vejen til Kaféen, Journalistens andet Hjem. Om de smaa Marmorborde, under de matkuplede Gasblus, samledes Bladmændene for at vederkvæge sig. De havde deres faste Krog, hvor der altid var nogle af Lauget at finde. Og lange Nattetimer blev de sammen — snakkende, drikkende, rygende, fortællende, overmalende Marmorbordene med Tegninger og Indfald.

Det var det gamle Natteliv fra Niels Graffs Hjem i et andet Oplag. Og Niels Graff følte sig veltilmode som en Tater ved Lejrbaalet.

Om dem blev Kaféen efterhaanden tom og mørk. En sidste søvndrukken Opvarter stod Vagt ved Buffeten. Men Natteravnene holdt endnu ud — vrøv-lende, rygende, drikkende, drukne. Og som Natten led, drak de tættere, og deres Dagløn gled gennem deres Struber som fyldig Burgunder, som krydrede Likører. Saa lukkede En et Vindu op. Nedefra hørte man afmaalte Hovslag — det var Droskerne udenfor en Natrestaurant, som rørte deres Heste paa Træbrolægningen. Hovslag hørtes der af de sildige Drosker — Latter eller Skrig af unge

Kvinder — Lyde af Menneskers Liv derude i det mægtige Mørke.

Og en hedensk Svulmen steg op fra Grunden af Niels Graffs Sjæl, mens den raa Luft strøg den søde Cigaretrøg bort. Hans Væsens Dyb rørte sig — Øglerne paa Bunden vaagnede — og store, giftige Bobler steg op af Dyndet i hans Hjærte. Han længtes som en Rødhud, der har Hjemve, efter Livets vilde Skove; han begærede blødagtigt at gaa under og fortabes i Natten, der rullede sine onde Bølger gennem den store Stad.

XIII

Hvorhen, Niels Graff?

Det var Fru Lily Linden, som standsede ham uden for Jærnbanegaarden. Og det var en fugtig, solflimrende Foraarsformiddag, med skinnende Luft, og Dis om det Fjærne, og Gader som Bække af Sølv. Og af alt dette blinkende, glimtende, hastigt forgængelige Lys dukkede Fru Lily op i let og vaarlig Dragt.

— Hvorhen, Niels Graff?

Han blev staaende med Hatten sænket og rakte hende Haanden.

— Hvorhen? Ud til Foraaret? Rejser De med?

— Ja, sagde hun uden Betænkning. Og han løb for at købe de to Billetter.

Hun satte sig over for ham i Kupéen. De første grønne Marker og blomstrende Pilehegn gled

forbi. Og hun saae paa ham med Øjne, der idag var blaa som Violer.

— Aa, om vi nu sad i et Tog, der kørte til Verdens Ende, og De var den Mand, jeg vilde køre til Verdens Ende med!

— Det er jeg altsaa ikke, Fru Lily?

— Nej, sagde hun og lo — men jeg kan godt lide Dem.

— Ved De, svarede han, at jeg har været saa overstrømmende, straalende glad, ligefra jeg stod op i Morges og saae den blaa Himmel og Foraarskyerne. Jeg følte mig saa ung, saa stærk, det var undertiden, som om jeg maatte kunne svæve, blot jeg løftede Fødderne fra Jorden. Og saa sang der hele Tiden det Omkvæd af Folkevisen inden i mig: »Imod saa faur en Sommer«.

— Det er kønt, sagde hun. — Fra nu af vil jeg ogsaa have det Ord til Valgsprog.

Og hun gentog langsomt, idet hendes Blik strøg ud mod den skinnende Synsrand:

— Imod saa faur en Sommer!

Toget holdt. De steg ud og gik ind i Skoven. Og Skoven var lys, som den kun er i det første Foraar, og lun af Sol og stor og meget stille. Og

de gik mellem de graa Stammer og over de gule Sletter, de gik i det røde, raslende Løv og over falmet Græs, i hvis svære Tæpper intet Fodtrin hørtes. Og Skoven var stor og lys og lun af Sol og meget stille.

Og som de gik, blev deres Ord færre og færre. Og uden at vide det tog de hinandens Haand, og deres Hjærter begyndte at banke. De gik og gik, og Skoven var lys og lun af Sol og stor og meget stille.

Det var, som vandred de ene frem paa en nyfødt Jord. De gik over Sletter, de gik over Høje og Dale. Der var ingen Mennesker bag dem i Byernes Verden. Der var ingen Gud deroppe i den skinnende Himmel. Der var kun dem selv, kun hende og ham, og Foraarets Vælde og Ungdommens Magt. Og Skoven var ensom og lun af Sol og stor og meget stille.

XIV

Utroskabens Historie er saa hverdags og saa ensformig — og Verden hører dog ingen hellere end den. Af Florentinerens Helvede og Skærsild og Paradis har Verden valgt sig tyve Vers om Francesca da Rimini, som brød sin Tro, og mens Helte og Helgener er skrinlagte i den forgyldte Glemsel, der kaldes et udødeligt Navn, lever to utro Dronninger i Seklernes Hjærte — den utro Guinevere, den utro Isolde, Digtningens Dronninger Dagen i Dag.

Historien om Niels Graff og Fru Lily Linden skal ikke fortælles. Gud har tilladt de giftige Blomster at synes skønne. De forbudne Roser har en Duft, som gør svimmel, og Muren er lav om det falske Paradis, hvor Sodomsæblerne gro.

Men der skal fortælles om den Kærne af salt og bitter Aske, som var i de røde Frugter paa Kundskabens Træ.

Der skal fortælles om Fru Agnes' ensomme Nætter i det Hjem, som hendes Mand næsten aldrig saae. Der skal fortælles om, hvordan hun ventede og ventede i de lange Aftener, blev glad, hver Gang Havelaagen slog i, og skuffet, hver Gang hun hørte Trin, som ikke var Niels Graffs. Indtil endelig Bybudet kom — Bybudet, som hun efterhaanden hadede — og bragte et Par nedkradsede Linjer, der meddelte, at hun ogsaa denne Dag var forladt. Eller der kom slet intet Bud — Niels sparede efterhaanden denne Høflighed — men han blev blot borte, vendte først hjem henad Morgenens, ved de smaa Klokkeslet. Agnes spurgte ham ikke om noget — men han bragte Vindunst hjem, Lugt af Cigarrøg i sine Klæder og Duft af fremmed Parfyme.

Hun laa tavs og hørte ham tumle i Seng. Saa sov hun ind før at vaagne længe før han og have Frokostbordet dækket til ham, naar han ved Midt-dagstid traadte ud af Sovekammeret. Han var som oftest i godt Humør, drak et Glas Kognak til Kaffen, som altid var stærk og sort, og begav sig hjemmefra med et ubekymret Farvel og en Cigaret mellem de sorgløse Læber. Det var Sommer om

ham og Solskin i ham, naar han saaledes vandrede ud; han følte sig fri og glad, tilfreds med al Verden og tilfreds med sig selv. Han nød den dybe Fred, den Sindsro og Livsglæde, som det Menneske føler, der endelig har fundet sig en bekvem og hyggelig Bolig og kun tænker paa, hvorledes han skal indrette sig endnu bedre.

Han syntes, at han var fuldkommen lykkelig. Hjemme var Huset, Agnes, Barnet — ude Vennerne, Festerne, Fru Lilys Arme. Han følte sig som Sømanden, der sejler mellem to Havne, og den ene er en gammel, gothisk Stad, hvor hans Moder bor i et blankrudet Hus bag klippede Linde, og den anden By er lys og ny og glad med Vin i gyldne Glas og friske, lystige Piger. Og Sømanden sejler frem og tilbage, og hans Skib fortøjer lige gerne ved de gamle Bolværker og de nye Quaier.

Men Ormen gnavede stille ved Roden af Niels Graffs Tilværelse — Fattigdommens Orm, som smuldrer og huler de frodigste Træer, de stærkeste Stammer og forvandler de Forhærdedes Glæde til bitter Fortvivlelse og ussel Haabløshed.

De Dage kom, da Niels Graff ikke mere var den brugelige Mand. Enhver borgerlig Gærning

fordrer — ogsaa i det Ondes Lejr — en vis Selvfornægtelse og en lille, nok saa lille Smule Tugt. Og Niels Graffs Frihedstrang gik i det grænseløse, og hans vilde Hjærte taalte ingen Tøjler, lystrede ingen Lov. Han brød ud af sit Arbejde, fordi han maatte det — skæbnesvangert, uvilkaarligt, tvungen af sit inderste Væsen som af en Religions Bud. Han kunde ikke dyrke nogen anden Gud end sig selv og ikke følge anden Vilje end sin egen. Al Verden blev Fængsel for ham, naar han ikke var Herre over sine Handlinger og Konge over sit Liv indtil det mindste Skridt paa den ringeste af Døgnets Stier.

At arbejde blev ham efterhaanden intet, at være blev alt, og at være var at nyde. Hver Morgen aabnede hans Sjæl sig som en Blomst, der søger Solen, og hans Hjærte drog ud i Livet som en Rovfugl efter sit Bytte, som en farende Svend efter nye Veje.

Derfor var Niels Graff aldrig i sit Hus og heller aldrig paa sit Blads Kontor, ved Arbejdsbordet. Han var dér, hvor Sommeren er — hvor det grønne Løv vifter for Vinden — hvor det blaa

Vand brænder i Solen — hvor Kvinder sætter deres lyse Handsker i de festlig blanke Glas.

Derfor blev de eneste Penge, han bragte hjem til sit Hus, de Sedler og Sølvstykker, rigere Venner laante ham. Derfor ringede det saa tidt paa Fru Agnes' Dør, og hun tog imod grove Ord af Bude, der kom igen for syvende Gang, og til hvem der endnu ikke var Betaling. Derfor blev Bøgerne borte af Niels Graffs Hylde, og Ringene af hans Hustrus Haand, og Gang efter Gang blev Hungeren dreven fra Huset med de faa og fedtede Mønter, som kom op af Bordskuffen i Pantelaanerens smudsige Bod.

Men Niels Graff forstod ikke, hvad Livet prøvede at lære ham. Han vilde ikke vige af den Vej, Gud søgte at trænge ham bort fra. Han mærkede ingen Fare, kendte ingen Frygt, fornam ingen Skændsel. Der var ingen Fortid, som manede, ingen Fremtid, der trueede. Han levede kun i Dagen og Nuet, og Dagen og Nuet føjede ham og var ham til Vilje. Og saaledes gik han med løftet Hoved mod Afgrunden som over en Eng af Blomster.

XV

Niels Graff stod paa det Sted, som Fransk-mændene forskønnende kalder »Barmhjærtighedens Bjærg« — et Bjærg, der rummer mere ædelt Metal end mange af Jordens Miner. Han stod en Novemberformiddag i Assistenshusets Kontor.

Hvor ofte havde han ikke staaet udenfor Disken i dette store Rum og ventet med sit Nummer i Haanden! Om ham trængtes andre Fattigfolk med deres Sommerfrakker, deres Søndagstøj, deres Lagner og Duge. Gulvet var vaadt og sort af de mange Fødder; bag de store Ruder saaes Regnvejrsdagens graa Himmel.

Indenfor Disken sad Expedienterne ved deres Pulte eller færdedes frem og tilbage. En køn ung Pige iblandt dem blev ivrig kurtiseret af en mandlig Kollega. Hun stod og lo til ham, medens hendes runde, lidt smudsige Fingre mekanisk satte Numer

efter Numer paa Ringe, Brocher og Ure, som hun tog op af en stor Kurv.

Niels Graff faldt i Tanker over de to. Undrede sig over den ubetvingelige Erotik, som ubekymret groede midt blandt alle disse Vidnesbyrd om menneskelig Elendighed — thi hvert numereret Smykke betød jo Trang og Fattigdom og Sult — voxede her saa roligt som en Blomst mellem Stene.

Saa blev hans Numer raabt op — han fik sine Kroner for den Barnesølvske, han havde givet i Pant. Det var Eriks Daabsske, en Faddergave, den eneste Ting af Værdi, de havde tilbage. Den var bleven skaanet indtil denne Dag — indtil denne raakolde Novemberdag, da den sidste Bid Brød var spist, og den sidste Skovlfuld af ifjor Vinters Kulrester kastet i Ovnen. Agnes havde pakket den ind i et fint Linklæde, som man svøber et dødt Barn, og havde rakt ham den med Taarer i Øjnene.

— Nu maa han spise med Tinske herefter! havde hun sagt.

Et Øjeblik havde Niels Graff staaet og betragtet hende. Hendes Kjole var gammel og plettet og frynset ved Ærmelinningerne. Og hun var selv saa bleg, næsten gusten, og der var brune Skygger

under Øjnene, og hun var bleven mager og lidt foroverbøjet. De havde kun en lille Formiddagspige nu, og Agnes maatte arbejde meget.

Niels Graff stod i Formiddagens graa Lys og betragtede sin Hustru. Og hun løftede sine Øjne op til ham, og Taarerne hang i de lange Vipper. Da var det, som om hans Hjærte rørtes — han grebes af en Følelse, der var ham ubehagelig — det var, som om han blev anklaget og elendigt maatte tilstaa sig skyldig.

Men han skød Tanken fra sig, og der steg næsten Rædsel op i ham. Han følte, at noget i ham kæmpede og vilde frem — noget, der vilde knuge ham i Knæ, kaste ham hulkende ned for Agnes' Fødder, føre ham gennem Anger og Bekendelse og Bøn om Forladelse til en Verden, der stod alt det imod, han elskede, og som var hans Liv. Stærkt og dunkelt følte han, at det vilde være, som at blive Barn igen, Barn paa Moderens Skød — men Niels Graff, den bekendte unge Forfatter Niels Graff, vilde ikke denne Barnefred, burde ikke ville den. Derfor handlede hans Sjæl som den Mand, der en Morgenstund vækkes af en god Ven for at gaa ud at se Solopgangen — men vender sig vredt i Sengen,

drejer Ryggen til og bliver liggende — og føler dog fjærnt, hvor meget bedre det vilde være, at gaa stærk og vaagen ved Vennens Side ud i den friske Morgen og se Solen rinde . . .

Den stakkels, stolte Niels Graff, han kunde ikke tilstaa sig skyldig . . . Og derfor blev han staaende med sit beklemte Hjærte og greb vagt sin Hustrus Haand og vidste ikke, hvad han skulde sige — fordi der kun var ét eneste Ord at sige — det skønneste, ædleste, reneste Ord i Verden — det Ord, som ikke kunde komme over Niels Graffs hovmodige Læber — Ordet »Tilgiv mig!«

Men det Ord blev ikke sagt, og Niels Graff gik hjemmefra som sædvanligt — uden Cigaret idag — men med Glemselens Mørke over Hjemmet bag sig og med Livets Lys over Byen for sig, trods Regn og Søl og al Verdens onde Vejr.

Og nu stod han her paa Barmhjærtighedens Bjærg og fik sin Laaneseddel og de fire Kroner, som Eriks Ske havde indbragt.

Men det gjaldt meget mere end disse fire Kroner. De skulde kun være Nødankeret, hvis alt andet glippede — en Tærepeng for Dagen idag og

Dagen imorgen — en Skilling til Brød og Brændsel for et Par Døgn.

Det var meget mere, som behøvedes. Værten havde ikke faaet sine Penge for de to sidste Kvarterer, og han begyndte at kræve. Før havde han været Elskværdigheden selv. Nu derimod havde han, efter flere forgæves Besøg, rent og raat sagt til Agnes, at han maatte sætte dem ud, hvis han ikke fik sine Penge meget hurtigt. Og spotsk havde han tilføjet, at det var vel heller ikke nødvendigt at bo i en Villa, naar man knap havde det tørre Brød at spise.

Ja, Værten var godt underrettet! Han havde forhørt sig rundt om hos de Handlende og faaet at vide, at Graffs skyldte Penge allevegne, og at deres Kredit de fleste Steder var standset . . . Den Ærkefilister og Dyrker af det almægtige Mammon!

Niels Graff gik for at hente Raad hos Alf — Raad og maaske lidt Hjælp, lidt Penge til det allernødvendigste.

Han var nu midt inde i Byen, hvor den store Færdsel gaar. Unge Piger kom ham imøde paa Fortovet, med blanke Øjne og rødmussede Kinder af at gaa mod Regnen. Andre unge Piger strøg

forbi og gik forud med løftede Kjoler. Og Niels Graff følte paany det Velvære, Gaden og den store Stads Menneskemylr altid indgød ham. Han følte sig saa tryg og hjemme mellem disse store Huse, midt i al denne Vandren af Mennesker, han ikke kendte, men hvis Ansigter og Skikkelser et Øjeblik var hans Ejendom.

Niels Graff naaede Gaden, hvor Alf boede.

Det var en gammel, afsides Gade, hvor Græsset groede midt ude paa Kørebanen — en Gade med smaa Palæer, sprinklede Vinduer og snørklede Trappetrækværk. Alfs Hus var et af de ældste, med blaat Saddeltag og runde Kvistglugger som Koojne i en Skibsside. Øverst oppe havde Alf sin lille Mansardlejlighed.

Niels gik op ad de tre Sæt hule, knirkende Trapper og fandt i Halvmørket den blanke Klokkeknap. Alfs aldrende Husholderske kom ud og lukkede op — »Herren var ikke hjemme.«

Niels gik ind alligevel og satte sig til at vente.

Der var halvmørkt i Alfs Arbeidsværelse; gennem de smaa, grønlig Ruder saae man den klare Regn rinde ned ad de stejle, røde Tage udenfor. Niels gik hen til et trekantet Hjørneskab, tog en

grøn Dunk frem og fyldte sig et lille Glas. Det stillede han paa Hjørnet af Skrivebordet, fandt en Cigaret, som han tændte, og satte sig saa til Ro i en dyb Stol.

Alfs Værelse var udstyret efter moderne Dekadent-Smag. Folianter i Pergament vexlede i Hylderne med fantastisk indbundne nye Bøger. Polerede Metalting hang paa tykke Tæpper fra Østerland. Kobberstik i forgyldte og udskaarne Empirerammer blandede sig mellem Gengivelser af den nyeste, mest sjældne og sære Kunst, indrammede i Hvidt. Et Dødningehoved bar et uanstændigt Fotografi i hver af sine Øjenhuler; en Flaske Laudanum stod mellem en Bibel i Læderbind fra det XVII Aarhundrede og et udrundet Timeglas; en nyfransk Roman, fuld af forfinet Utugt, laa midt over et opslaaet Bind af Søren Kierkegaards »Stadier«.

Tiden gik, Regnen randt, Niels vedblev at vente. Cigaretten blev udrøgen, og Geneverglasset tomt. Niels rejste sig og fandt paa et Bord henne i Halvmørket en Mappe med Raderinger.

Strax ved det første Blad standsede han og faldt i Drømme.

Det var et lyst og uendeligt Hav, han saae, under

en lys og uendelig Himmel. Et Hav, der langt ude fra løb ind mod den flade Strand i en skummende Brænding af Roser og rullede Rosenbølger op over Sandet og sprudede Skum af Roser om Strandens Stene . . .

Dette Billed vedblev at følge ham, da han atter vandrede nede i de sølede Gader. Og han var ikke mere glad; det havde skuffet ham, ikke at træffe Alf; han begyndte at ængstes. Hvad om det virkelig engang skulde ske, at han ikke fik skaffet de Penge, han behøvede?

Der var ikke mere saa muntert paa Gaden som før. Regnen var taget til; Folk skyndte sig forbi under Paraply og i tykt Overtøj. Og henad Gaden rullede store, tunge, tilgitrede Vogne med sorte Svende paa Bukken — Vogne, der bragte Brændsel til de Riges Kældere, til dem, der ikke gik som Vagabonder paa Livets Veje.

Niels Graff vandrede langsomt af Sted mellem de travle, vaade Mennesker. Han blev løbet paa Ærmet og puffet for Brystet, og han følte efterhaanden en bitter Glæde derved. Og han traadte med Vilje i alle de dybeste Regnpytter, saa det gule Mudder oversprøjtede hans Sko.

Før han vidste det, stod han for sin Redaktørs Dør. Til ham maatte han — Bladet maatte give Forskud.

Niels Graff stod lidt og betragtede den hvide Navneplade — saa vendte han sig brat og gik ud af Porten igen.

Gaden løb langs Havnen. Til den ene Side var det travle Liv ved store Dampskibe, hvis Ræling laa højt over Bolværket — til den anden Side Hoteller, Skænkestuer, Sømandsknejper med Indskrifter i al Verdens Sprog.

Niels bøjede om ad en Sidegade. Og dér blev han staaende og gav sig til at stirre ned i et Kældervindu, hvor en Række Skillingsviser hang paa en Snor. Niels Graff læste tankeløst hver Titel og indprægede sig hvert af de plumpe Træsnit, der prydede Visernes Forside. Det var som en Beskæftigelse, en Udsættelse, en Forhaling af det afgørende.

En Arbejder kom hen og stillede sig ved Siden af Niels Graff. Han røg en kort Pibe; den sødlige Lugt af billig Tobak trak Niels hen under Næsen. Og de stod dér sammen, Vagabonden og Arbejderen, Manden i hullede Støvler og Manden i hele Træsko, og betragtede de samme Par fattige

Viser, den ene med ægte Fornøjelse, den anden i forsagt, selvopgivende Sløvhed.

Da kom det et Øjeblik over Niels Graff, som maatte han vende sig mod denne simple Mand, der var et Menneske som han selv — vende sig mod ham og sige: »Jeg er din Broder — jeg er i Nød — kom mig til Hjælp!«

Det var som en Sjælesvimmelhed, der hastig gik over. Niels Graff rettede sig, kastede et Blik paa Arbejdsmanden, der intet anende vedblev at se ned i Vinduet, og fortsatte sin Gang. Langsomt gik han Omvejen til Redaktørens Port.

Men midt i de kolde og skumrende Gader, midt i sit mørke og sørgelige Liv, grebes han af en uendelig Udvé, en dyb og sorgfuld Længsel. Han mindedes atter hin sollyse Strand, der havde aabenbaret sig for ham i en Kunstners Syn -- han længtes haabløst og tungt mod hin skønne, uopnaelige Strand, hvor Rosenbølger rullede deres rødmende Skum under en lys, uendelig Himmel.

Herren er ikke hjemme, men hvis Herren vil vente, kommer Herren strax!

Med denne Stump Tjenestepigedansk blev Niels Graff ført ind i sin Redaktørs Arbeidsværelse. Der var allerede ganske mørkt, og Pigen tændte Gasblusset midt i Stuen over Divanbordet.

Niels satte sig. Han kendte denne Stue saa godt — det store Skrivebord med sin Forvirring af Bøger og Papirer om den silkeslørede Lampe — Kobberstagerne foran det høje, guldrammede Spejl — de mange Malerier af gode Mestre paa de tapetbehængte Vægge. Svære Gardiner dækkede næsten Vinduerne helt. Der var kun en Stribe skumrende Himmel at se bag Mastetoppe og Tovværk.

Niels Graff ventede en halv Time. Saa tog det i Dørlaasen, og Redaktøren traadte hastigt ind, lille, slank, skarp og klog. Et velvilligt Smil lyste

et Øjeblik i hans Ansigt; han tog Niels Graffs fremstrakte Haand og førte ham venligt tilbage til Stolen, hvorfra han havde rejst sig.

— De ønsker?

Niels Graff fremsatte sit Ærinde. Han maatte have Penge.

Redaktøren saae ned et Øjeblik, strøg sig om Hagen. Saa løftede han Hovedet som en Mand, der har taget sin Beslutning.

— De véd jo nok, Graff, at det ikke er første Gang, De stiller den Slags Anmodninger til Bladet. Vi har strakt os saa langt, vi kunde — men De maa dog ogsaa selv vide, at Deres Konto er stærkt belastet, og at De i det sidste Halvaar ikke har bestilt meget. Jeg er ikke Deres Formynder, og De har Deres fulde Frihed til at arbeide eller ikke arbeide, ligesom det lyster Dem. Men De paa Deres Side maa ikke tage os ilde op, at vi indretter os derefter. Det er vort Princip, gjerne at give Forskud, endog meget store, til den Mand, der ivrigt og villigt arbeider for os, men overfor den, som forsømmer os, kan vi ikke optræde med samme Rundhaandethed. Det er mig naturligvis pinligt, at De lever under saa kedelige økonomiske

Forhold, men fornuftigvis kan vi her ved Bladet dog ikke bære Ansvarret for Deres Livsførelse. Vi kan ikke have noget at gøre med den Ting; det maa blive Deres egen ganske private Sag, hvorledes De kommer ud af det — eller ikke kommer ud af det.

Redaktøren rejste sig op, lidt nervøs, men alligevel tilfreds med at have talt saa klart og endelig sagt, hvad der skulde siges. Graff mumlede kun et Par høflige Ord og blev høfligt fulgt til Dørs.

Men da han hørte Laasen smække i bag sig og hørte Redaktørens smaa sirlige Skridt fjærne sig ind i Leiligheden, da sank hans Mod, og alt Haab forlod ham. Ganske langsomt gik han gennem det hyggelige, gasoplyste, sandbestrøede Portrum.

Thi udenfor — der var kun Mørket, Novemberregnen, de lange, vaade Veje, hvis Søle trængte ind gennem hans hullede Sko. Og yderst ude var hans Hjem, Stuerne, hvor Agnes og Erik ventede, hvor der hele Dagen ikke havde været Varme og ikke været noget at spise . . .

Han saae op paa et Taarnur — Klokken var bleven halvni. Saa var Erik vel nok bragt til

Sengs, og Agnes sad ene oppe, sad i Mørke og stirrede ud paa Vejen, hvor Lygtens Gasblus blafrede for Vinden, og Lygtens Ruder klirrede — sad og stirrede og stirrede ind i en Fremtid, som for hver Dag mørknede mer og mer, blev mer og mere haabløs . . .

Niels Graff standsede paa Gaden, hvor han gik. Der kom en graadtung Ømhed op i ham, en Sorg over det Liv, han beredte sig selv og Agnes, en begyndende Anger. Han saae sig om. De store Skibsskrog laa mørke og tavse langs Bolværket, med enlige Lanterner og enkelte lysende Glugger. Al Dagens Tummel og Travlhed var borte; der var ikke et Menneske i den lange, vaade Gade, hvor Hjemmenes Vinduer lyste.

Da overvældedes Niels Graff af sin Forladthed. Da følte han sig saa hjælpeløs, saa haabløs, saa afmægtigt ene, at han var nær ved at skrige af indre Kval. Udstødt var han, forstødt af alle, dømt og fortabt . . .

Og sagte stønnede han:

— Min Gud, min Gud!

Men Niels Graff vidste jo, der var ingen Gud. Gud var kun Skyggen, som Mennesket kastede ud

i det tomme Verdensrum, en stor, stor, overnaturlig Skygge i det tomme, tomme Rum. Han vidste det, han havde erkendt det, endnu mens han sad paa Skolebænken. Der var ingen Gud.

Men nede ved Bolværkets Fod der skvulpede og mumlede det sorte Vand. Det klukkede og plaskede uafbrudt, og snart var det, som nogen lo dernede, og snart, som nogen kyssede, og snart som nogen græd.

Og Niels Graff lyttede til Vandets Sang, til Sangen om den evige Hvile og det salige Intet. Og det var et Øjeblik, som kaldte hans Skæbne paa ham og bød ham Fred.

Men Hjærtet slog for stærkt i hans Bryst, og Blodet var for brændende i hans Aarer, og han følte, at ingen Død i de sorte Vande kunde slukke hans Tørst efter Lykke. Han rev sig løs, gik videre, samlede sig, saa godt han kunde. Med løftet Hoved skred han ned ad den store, lyse Asfaltgade midt gennem Byen. Og da han mødte Bladets Redaktionssekretær, der gik hjem for at spise til Aften, hilste Niels paa ham, overstadigt smilende — som en Mand, der glad iler afsted med sin Lomme struttende af Dagens Fortjeneste.

Niels Graff mødte alle dem, som i Aftenens Timer færdes paa den store, oplyste Gade — pyntede, sminkede Piger, velklædte, blege Herrer. Og han saae ind i hvert Ansigt, han kom forbi, og hvert Ansigt gjorde ondt i ham. Thi der stod skrevet i dem alle, at Verdens Gud er *Guldet*, den sande, eneste Gud, og at intet er for ædelt, intet for kosteligt, intet for skønt til Offer paa hans Altre.

Var det ikke underligt, grundede Niels Graff, at det hed at *tjene* Penge, ligesom det hed at *tjene* Gud? Var Troen maaske en Vinding, og det at tjene Penge en Religion? En frygtelig Religion i saa Fald — og yderst intolerant mod *de Anderledestroende*, de Fattige. Thi hvor Guldet dyrkedes, var Fattigdommen det store, utilgivelige Kætteri . . .

Niels Graff stod udenfor Vinstuen, hvor han og Alf plejede at søge. Han mærkede med ét, at han havde Kvalme af Sult, og han gik hastigt ind. Han vilde drikke et Glas Vin og dyppe et Par Kakes deri.

Han traadte ind — og traf Alf med Fru Lily Linden . . .

Ja, Fru Lily Linden — hvor var hun bleven af i hans Liv?

Det var Foraaret, som havde ført deres Læber sammen, og Sommeren havde modnet deres Elskov til blussende Blomstring. Fru Lilys blaa Øjne havde været Himlen over alle de Solskinsfester, Niels Graff havde fejret.

Men Naturen, som havde født deres Elskov, drog atter sin Gave til sig. Deres Sanser havde svulmet med den knoppende Skov, saa visned deres Lyst med de gule Blade. Og Skyerne trak altfor tunge op over Niels Graff — han fandt ingen Stunder til Kys og Kærtegn — og Fru Lily fordrede for meget, krævede hans Høflighed, hans Opvartning. Saa søgte han i Glasset en grovere, mere ligefrem Elskerinde, der altid var rede til at skænke ham Beruselse og Glemsel.

Men nu, han saae hende her i Vinterpelsværk, med det blege Ansigt dukket ned i en dunkel Krave, blev hendes Deilighed ny for ham. Og som hin Vinteraften for et Aar tilbage sad de atter sammen ved de gyldne Glas, Alf og Niels og Fru Lily. De huskede det alle og talte om det.

Og der skete det samme som den Gang for et Aar tilbage og som saa ofte siden i den hendirundne Tid.

Niels Graff blev hos de to, og Bybuddet optraadte, og der kom en Pengeseddel frem af Alfs Tegnebog og blev lagt i Konvolut, og Niels ledsagede den med et Par rare Ord til sin Kone og bad hende være trøstig — her sendte han nu lidt til Dagen og Vejen.

Og selv følte han sig med ét saa lykkelig befriet — undsluppen al Sorg og Anger. Vinen fik hans Sjæl til at brænde klart paany, som Olien den døende Lampe. Han saae ind i Fru Lilys Blik og forjættende Smil, saae, at han paany behagede hendes Lune. Hele hans Væsen svulmede, han drog Vejret dybt som en, der har været nær ved at drukne.

— Livet er dog skønt! sagde han og rørte med sit Glas ved Fru Lilys og ved Alfs.

— Naa saaledes! sagde Vennen blot og lo. Han vidste, hvad disse Ord betød hos Niels — vidste, hvad der laa af Trang og Trængsel bag dem.

— Livet er som en Kvinde, sagde Alf. — Det

belønner altid den udholdende Tilbeder og giver sig til den, som ikke bliver træt. En Skaal for Livet og for Livets ihærdige Elskere!

De tømte deres Glas, og den flammende Vin fyldte deres Vilje med sin Glød. Kældermesteren bragte dem nye Glas med en anden Vin.

— Mit Hjærte var nylig grønt og surt og umodent, sagde Niels og løftede den purpurdunkle, krydderduftende Drik. — Det var som en Drue i et koldt Land, hvor Solen ikke gløder, og hvor Vinstokken kun bærer forkomne Bær. Men nu er der et pludseligt Foraar over mig og en sydlandsk Sommer, og jeg mærker mit Hjærte mørknes og fyldes og suge sig rigt og yppigt af Saften i Livets Træ. Som en hed Drue svulmer min Sjæl mod Solen og begærer at krystes og briste i en Guldperse og at bløde og dø i et gyldent Bæger.

Han saae paa Fru Lily og tømte extatisk sit Glas. De rejste sig for at gaa; Alf betalte, som han plejede.

Paa Gaden skød Niels sig ind mellem Vennen og Fru Lily, optog hende helt, lagde Beslag paa

hvert Ord og hvert Smil. Og Alf veg godmodigt, vandrede stille og tankefuld ved Siden af de To — ældre og overbærende, faderligt graasprængt.

De gik alle tre ind i en Cirkus for at se engelske Sangdanserinder.

XVII

Niels Graff bejlede den Aften til Fru Lily, som om han saae hende for første Gang. Han vedblev at tale til hende, at faa hende til at le; han tegnede hendes Billed paa Marmorbordet, han digtede Vers paa Programmets Bagside, Vers til hendes Ære, som hun smilende gemte paa sit Bryst.

Det var Midnat, da Fru Lily sagde Alf Farvel og bad Niels følge sig hjem. De boede begge ad samme Kant.

Og det var i graat Morgengry og i strid, strømmende Regn, at Niels Graff vandrede hjemad fra Fru Lilys Hus. Alle Gader var blanke som poleret Jærn, og det klare Vand skyllede fra Tagrenderne ud over alle Fortove.

Da han kom til sit Hjem, blev han staaende et Øjeblik. Lille og lav laa Villaen derinde i Haven mellem de bladløse Træer. Gardinerne var rullet

ned alle Vegne; Huset saae ud, som det plejede, naar han kom hjem om Morgen.

Men da han satte Nøglen i Entrédøren, gjaldede det underlig tomt — som om Lejligheden var ryddet derinde. Uvilkaarligt isnede Angsten gennem ham — skulde Værten virkelig have gjort Alvor af sin Trusel, sat Agnes paa Gaden, medens han . . .

Niels Graffs Hænder blev kolde og svedige; han skyndte sig at lukke op.

Der hang ikke noget Tøj paa Knagerne i Entréen, og hans Skridt genlød stærkt. Ilsomt rev han Døren op til Dagligstuen.

Nej, Gudskelov, alt stod derinde som det plejede . . .

Niels maatte sætte sig ned; hans Knæ vilde ikke bære ham. Han sad lidt i Lænestolen og stirrede tankeløst over paa sit eget Billed i det store Pillespejl. Han var hvid som Kalk i Ansigtet, saae han derinde.

Endelig rejste han sig, gik gennem Spisestuen hen til Sovekammerdøren. Forsigtigt aabnede han den — lukkede den helt op — saae ind — og følte et Øjeblik sit Hjerteslag standse . . .

Der var ingen derinde.

Hvide og urørte stod de tre Senge, de to store og Eriks lille. Tæpperne var ikke taget af; ingen havde sovet der i Nat.

Niels Graff satte sig paa Puffen ved Vinduet. Han forstod det strax; Agnes var rejst, Agnes og Drengen var rejst. Nu saae han ogsaa, at der laa noget hvidt mellem Lysene foran Toiletspejlet. Men han behøvede slet ikke det Brev, han vidste godt nok, hvad der var sket.

Og han begyndte at skælve ganske sagte, som af Kulde.

Han stod op, langsomt og besværligt, og forlod Sovekamret. Han kom gennem Entréen, hvor et Silketørklæde hang ene tilbage paa en af Knagerne. Han hængte sin Frakke og Hat ved Siden af.

Saa atter ind i Dagligstuen, hvor han standsede lidt foran Pillespejlet, betragtede sig selv — og nikkede sløvt til sig selv.

Endelig ind i hans egen Stue. Reolerne gabede mod ham med deres mange tomme Steder. Men paa Skrivebordet lyste en stor Buket hvide Chrysanthemum i et Glas.

Niels Graff stod lidt og betragtede dem. Disse hvide Blomster var Agnes' Farvel.

Saa faldt hans Blik paa Billedet af Erik, der stod paa hans Bord — Erik som ganske lille, i hvid Bluse, fægtende med de buttede Arme og leende over hele sit milde Ansigt.

Niels vedblev at skælve svagt, men hans Hjærte var ganske roligt. Han vendte sig fra Skrivebordet, gik ind i Sovekamret og hentede sig et Tæppe og en Pude. Dermed redte han Seng paa sin Sofa, klædte sig halvt af og lagde sig.

Det var, som om Hjærtet var dødt i Brystet paa ham. Intet kunde naa det, intet kunde vække det. Han følte inderst inde det, der nu var sket, som om det var hændt en fjærn Bekendt.

Han laa lidt og stirrede op paa det hvide Loft. Og den hvilende Stilling fyldte ham med Velvære, og hans Ro voxede til LigeGYldighed. Han skjælv ikke længer; han havde Forhærdelsens Fred.

Gud havde ført et sidste Slag mod ham — men han havde overvunden Gud.

Niels Graff følte et grovt Velbehag stige op i sig, en lav, lumpen Glæde ved endelig at være fri. Der var ikke længer noget, som bandt ham. Agnes

var selv gaaet, han havde ikke dreven hende fra sig. Han var omsider ganske frigjort, han kunde helt leve for sin egen Vilje.

Og han sov ind i haard Sindsro — som en Forbryder, der er tilfreds med sit Værk.

XVIII

Et stort, søgrønt Hav.

Et Hav, der lyser som lutter Smaragd og Malachit. Et Hav, i hvis irrede Ærts Solglimt funkler som Guldkorn. Et Hav til begge Sider af en stor Damper, der stævner frem i Foraarssol.

Niels Graff staar med Fru Lily i Skibets Stavn og stirrer ud. Han føler sig let og fri, som kunde han løfte sig helt op til Himlen og svæve i det skinnende Blaa.

Bag ham svinder Fortiden som en mørk Kyst. Bag ham er hans Elendigheds Stad og de forfærdelige Gader, hvor han har gaaet saa mangan ulykkelig Dag og saa mangan fortvivlet Aften. Bag ham er alle Sorger og Bryderier, alle Regninger og Stævninger og Sagførerbreve og haarde Ryk i Klokkestrængen. Bag ham er det altsammen —

han er hjulpen op af det ved en mild Skæbnes velgørende Haand — hjulpen ud i den vide, straalende Verden . . .

For ham er Foraarshav i Foraarssol. Og hinsides Havet vinker den Strand, hvorom han engang drømte — Stranden, hvor Rosenbølger brister paa det hvide Sand. Et nyt Liv er givet ham, en ny Sol lyser for ham, og hans Hjærte svulmer, ungt og stort som for Aaringer tilbage.

— Vin, min Elskede, Vin! siger han og vender sig til Fru Lily.

Og Vinen kommer, klar og kølig i guldgrønne Glas, og de drikker med jublende Hjærte en Skaal for deres Liv og deres Elskov.

Frem over det straalende Hav gaar Skibet mod en lysende Synsrand. Og Sværme af Maager flyver foran som skinnende Løfter om Lykke.

XIX

I det fremmede Land og den fremmede Stad ...
Uafbrudt har de flygtet mod Syd, længer og længer fra Byen i Norden. Og nu har de naaet det fremmede Land og den fremmede Stad, hvor de vil dvæle.

Træt af lange Jærnbanerejser gaar Fru Lily strax til Sengs. Men Niels Graff har ikke Ro; da han er bleven hvilt og ren og mæt, forlader han Hotellet.

Han staar paa Stadens Torv, paa Domkirkepladsen. Lige for ham løfter sig den mægtige gothiske Kirke. Med Portaler og høje Ruder, med Buer og Spidser og Spir, med Dragehoveder og Løvegab stiger den op og peger med to graa Taarne lige ind i den blanke Fuldmaane.

Langsomt, langsomt vandrer Niels Graff om den og forbi den.

Han kommer gennem Gader, der er nymodens, og hvor Jærnskodder rasler ned for store, straalende Butiker. Han bøjer af og forvilder sig i smalle, mørke Stræder, hvis Gavle og Tage takker sig sorte mod Maanehimlen. Hist og her ligger et Værtshus — Skodderne er lukkede til, men gennem deres hjærteformede Aabninger staar Lys og Larm ud over Gaden. Han møder Piger, som bringer store tomme Stenkrus til Kroen og bærer dem tilbage, fulde af skummende Øl, og han tænker sig podagristiske Borgmestre, som foran Kaminen tømmer Krus paa Krus af den brune, omtaagende Drik. Et Sted, hvor lidt Træer staar udenfor en gammel Kirkeportal, gaar en ung Pige utaalmodigt op og ned og venter sin Skat.

Saa kommer Niels Graff ud paa en stor Plads, hvor Maaneskinnet ligger som Sne. Hinsides Pladsen er store, hvide Slotte. En bred Allé løber langs det kunstfærdige Smedejærnsgritter om Slottets Park. Derinde er store, gamle Træer, hvis knoppetætte Kroner tegner sig dunede mod Fuldmaanehimlen.

Niels Graff staar stille og læner sig mod Gitret.

Ingen Lyd er at høre — kun langt, langt borte den sagte Mumlen af en rislende Brønd.

Da svulmer Niels Graffs Hjærte, og det er, som skulde det strømme over af Stemning. Længe, længe staar han og lytter. Han er som i Æventyrets Land og Poesiens Stad.

Han kan ikke beslutte sig til at gaa hjem; han vedbliver at vandre gennem de øde Gader. Byen gaar til Ro. Kun her og der møder han endnu én af de ølkrusbærende Piger, og ved et Hjørne, hvor en Lygte brænder for et helligt Billed, skynder en barmhjærtig Søster sig forbi. Det hvide Brystlin lyser, og Krucifixet glimter paa den sorte Dragt.

Han kommer ned til den brede Flod, som gaar gennem Staden. En gammel Bro fører til den anden Bred, en gammel Bro med graa Stenbilleder. Og Niels gaar Broen til Ende, standser og ser sig tilbage.

Dér ligger de ovre i Maanedis, alle Byens Tage og Taarne. Og over dem løfter sig den gamle Borg, ved hvis Fod Byen er bygget. Et enligt rødt Lys vaager deroppe.

Bred og svulmende gaar den store Flod, travl og urolig skummer den om Bropillerne. Maane-

skinnet ligger over Vandet, stærkt og underlig levende. I det strømmende Vand blinker Maaneskinnet som tusende Sølvskæl, som Glimt af store Fiskestimers mylrende Finner.

Niels Graff staar længe paa den gamle Bro og ser over Floden og Maaneskinnet. Og i hans Hjærte svulmer en Sorg, som ikke er hans — en Digtorsorg, dyb som Vellyst. I den tavse Nat nynner han med Læber, der ikke kan synge, Schuberts Melodi til Heines Vers — nynner sorgfuldt og sagte:

Still ist die Nacht, es ruhen die Gassen.
In diesem Hause wohnte mein Schatz ...

Ja, derovre boede hun, i et af de gamle Huse, hvis Svalegang vender ud mod den brusende Flod ...

Derovre boede hun — og han, han staar her og føler det, som havde han elsket hende selv — som var det hans egen *Feinsliebchen*, Sangen gjaldt. Han tænker ikke paa Agnes, han tænker ikke paa Fru Lily, det er, som mindede Sangen ham om en Kærlighed i et Liv, han aldrig har levet ...

Og Floden skvulper og hulker, Maaneskinnet vedbliver sin lydløse, rastløse Leg, og hans eget

uroelige Hjærte græder og græder over en Sorg, der aldrig har været hans ...

Da han vender tilbage til sit Hotel, er der endnu Gæster i Skænkestuen. Ved Stambordet, som er dækket med en broget Dug, sidder Værten selv for den ene Ende, for den anden hans Datter, en lystig, svulmende Skønhed, mørkhaaret og med mørke Øjne. To unge Mænd kappes om at gøre Kur til hende, og hun ler uafbrudt, med tilbagebøjet Hoved.

Men den øvre Bordende strides om Troessager, og en lille, ivrig Mand gaar Patriarken Jakob paa Livet for hans Opførsel mod Esav. »Og det skal være en Patriark, det skal være os et Forbillede«, udbryder han og ser sig rundt efter Bifald.

Men ind i den alvorlige Tale ler den unge Pige i vilden Sky, med den hvide, runde Hals bøjet langt tilbage ...

Da Niels kommer op paa Værelset, sover Fru Lily fast og dybt. Han lister sig hen og aabner det brede Vindu. Maanen staar lige for ham, og et lille, slankt Taarn løfter sit fine Spir op imod den. Saa begynder alle Stadens Klokker at slaa, de store og de mindre mellem hverandre. Et Kor

af vaagne, viede Malme løfter sig over den sovende Stad. Det er Midnat.

Stille klæder Niels sig af og glider ind mellem sin Sengs kølige Lagner. Han falder i Søvn og drømmer.

Han gaar over en Hede i varm Sommersol. Lyngen er fodhøj og fuld af røde, duftende Blomster. Og for hvert Skridt, han gaar, flyver skinnende Fugle op — flyver op, stryger hen foran ham og bliver borte i den lysende Luft . . .

Han stiger fra Sletten op paa de grønne Bjerge. Han er paa en Skrænt, i brændende Sol, i Blomster, der naar ham til Knæet og gløder og dufter stærkt. Store, blanke Insekter flyver gennem Luften, og grønne Firben smutter under Blomsterne. Og hans Hjærte svulmer af lykkelig, frydelig Fylde, og nogen hvisker et lifligt Ord i hans Øre, og Ordet er Morgenrøde . . .

Niels vaagner.

Maanen skinner stærkt i Kamret gennem Vinduernes hvide Gardiner. Og det er, idet han vaagner, som en Skygge svinder bort fra hans Hovedgårde hen mod den laasede Dør . . .

Han rejser sig over Ende i sin Seng, sidder længe oprejst og lytter. Ved hans Side sover Fru Lily trygt som et Barn. Og langt borte gaar Lyden af Guitarer og Sang gennem den fremmede Stad.

XX

Det var en af Løgnens Aander, som hin Nat havde sneget sig til Niels Graffs Hovedpude og havde hvisket i hans Øre om Morgenrøde. Thi der kunde ikke gry nogen Dag for denne Sjæl, som var vendt mod Natten, og som istedenfor Livets Brød begærede en evigt ny Beruselse. Alt maatte falme og smuldre mellem hans hede, sitrende Hænder, og al Verden kunde ikke fylde hans Hjertes tomme Dybder.

Derfor mættedes han saa lidt af Fru Lilys Elskov som af Agnes' Kærlighed. Men han var bunden til hende ved Kødets frygtelige Baand, der snærer i Sjælen og fylder den med Kval og med Lede — de ubrødelige Baand, der er haarde som Helveds Lænker og stærke som Døden.

Og forfærdelige Tider kom — hæslige Dage midt i en Verden af Skønhed — Helvedesnætter,

hvor to Mennesker, der følte sig smeddede sammen, spyede hinanden deres Foragt og deres Had i Ansigtet, og med ødelagte, oprevne Sjæle sank i hinandens Favn, naar Morgenens kom — sank ned i en falsk Forsoning, der intet var uden Sansernes Tilfredshed.

De Tider kom, da Niels og hans Elskerinde ønskede sig Døden, og deres Hjærter var ved at sprænges af det Ondes Magt i dem, og de græd Raseriets Taarer, og de levede kun, fordi deres Legemer begærede hinanden.

Indtil Enden kom — indtil en anden Mand drog Fru Lily med stærkere Magt — og hun gik ud for aldrig at vende tilbage til Niels Graff — forsvandt ud i den vide Verden med sine blaagrønne Øjne, sin rige, røde Mund, sit evigt hungrende Hjærte.

Den Nat græd Niels Graff, som han aldrig i sit Liv havde grædt — græd bittert og haabløst i det ensomme Hotelværelse med Hovedet begravet i den Seng, som endnu imorges havde været hendes, men som aldrig skulde være det mere.

Som søde Fløjter og som Fugles Foraarssang i lyse Lunde er Elskovens første Toner. Men Enden

er grelle Skrig, hvinende Violiner, Stønnen og Hulken af alle Sjælens Instrumenter. Og aldrig opløses Elskov i Vemodets milde Harpeklang, men hvert Minde er som den brændende Berøring af ætsende Helvedessten.

Niels Graff rejste videre. Uden Glæde drog han hen mellem Højsommerens mylrende Turister. Han ilede, saa hastigt han formaaede, fra Sted til Sted, han rejste for at rejse, for at fylde sin Tomhed med de skiftende Indtryk af vexlende Egne. Og hans store Angst blev Aftenens uundgaelige Ensomhed — naar Vinstuerne var lukkede, og den sidste Rest af menneskeligt Selskab drog sig bort fra ham, og han var ene paa sit trøstesløse Værelse. Længe, længe gik han op og ned ad Gulvet — aabnede Vinduet for at fange et Glimt af nogen, som gik forbi — og klædte sig endelig af, uvilligt og langsomt, og fandt ingen Hvile i sin Seng, men vred sig søvnløs i Savn og i Minder som paa et Leje af Luer.

Den Dag nærmede sig Niels Graff, hvorom Skriften taler — »den Dag, da de stærke Mænd bøjes, og Husenes Vogtere bæve, og de, som dreje Møllen, staa ledige. Og Dørene til Gaden lukkes,

og Møllens Lyd forstummer, og alle Sangens Døtre tie. Og Sølvsnoren borttages, og Guldlampen knuses, og Krukken brydes ved Kilden, og Hjulet søndres ved Brønden«.

Thi alt er Forføngelighed — Forføngeligheders Forføngelighed.

Mere og mere broget strømmer Billedrækken gennem Niels Graffs Sjæl. Og han hviler paa sit Dødsleje som paa en Eng ved Floden og ser sit Liv flyde forbi. Hans yderste Dag og hans sidste Nat er som en buet Bro over et ilende Vand, og han staar paa Broen og stirrer ned og ser sit eget Ansigt i alle de skiftende Bølger og paa Bunden af de stride Strømme.

Livet rinder, rinder — som Rhinen randt gennem alle Gader i den gamle, graa, hensmuldrende By ved dens Bredder. Rhinen delte sig i Arme og Løb og ilede som klare Strømme gennem alle de smalle, krinklede Stræder, og Byen var gammel og smuldrende og graa, med gamle, underlige Huse og mange tomme, forfaldne Kirker op mod graa, forvitrede Klipper. Og paa en Svalegang udover den brusende Rhin sad Niels Graff i en klar Sommerdags

Lys og Vinen stod foran ham i den grønne, drueomrankede Rømer . . .

Der var ingen levende Lyd i den graa Stad uden Flodens evige Brusen Dag og Nat. Og naar Aftenen faldt, blev Stilheden større og dybere, og Klokker ringede til Bøn, og Rhinen bruste den lange Nat under hans Vinduer, og dens Lyd var som Blæst i store Skove — Skove hjemme i hans Fædreland, der kaldte, saa han ikke kunde sove . . .

Da rejste han en Dag og en Nat og endnu en Dag, til han saae det skinnende Middelhav. Da steg han højt op paa sydlige Bjærge og gemte sig i Vinhaver. Naar Solen brændte, hvilede han stille som et Firben i det fine Græs, under Skyggen af gamle Figentræer med brede Blade og af knudrede Vinstokke, der vred sig som runkne Slinger fra Træ til Træ. Og dybt nede var Dalen, graa af Olivenlunde, med Cypressers sorte Spir. Og dybest laa en blændende snehvid By ved en Vig af det himmelblaa Vand . . .

Men ogsaa det var Forfængelighed, Forfængeligheders Forfængelighed.

Og ustandseligt ruller hans Vandrings Billedrække videre.

Han ser hvide Marmorkirker i skærende Sollys, gyldne Aftenhimle bag sorte Rækker af Træer, regnvaade, maanegraa Gader i gamle gothiske Stæder . . .

Lange Boulevarder, hvor Mennesker og Vogne mylrer under elektriske Lampers tre Rækker skinnende Perler, og hvor mange Herrer og Damer ler om Marmorborde blandt Laurbær . . .

Kølige Timer i dunkle Domkirkers Indre, hvor Lyset gløder i Rudernes Glasmosaik som døende Emmer efter et farverigt Baal . . .

Aftener paa en fliselagt Piazza, hvor Mandoliner og Harper klinge . . .

Guldgrønne Floder, skinnende Søer, violette Bjerge med blændende Gletschere . . .

Altsammen Forfængelighed, Forfængeligheders Forfængelighed . . .

Men mere og mere forvirres Synerne.

Niels Graff ser et Torv ved en Kirke. Han gaar selv hen over Torvet, alene i den middagshede Stilhed. Alene, — nej, han hører, at der er nogen, som følger ham Skridt for Skridt. Han vender sig — og staar Ansigt til Ansigt med et uhyggeligt, irgrønt Uhyre — et Væsen, hvis Mage han aldrig har kendt — en Dæmon, der aabner sit brede

Gab, som er fuldt af Blod, aabner det for at opsluge ham og lægger sine brede, irrede Poter tungt paa hans Skuldre.

Synet skifter . . .

Han ser en vild Kløft mellem forrevne Klipper, der rager højt op mod en Nattehimmels maanebelyste Skyer. Store, tunge Fyrretræer luder ud fra begge Sider. Længere borte er nøgen Bøgeskov, og højt oppe i en af Trækronerne hænger en død Mand, sort og tydelig mod Sølvmaanen, der sejler gennem den glasgrønne Luft blandt de jagende Skyer. Vinden tager i Selvmorderens Lig, og Niels Graff genkender gysende sin egen Skikkelse . . .

Synerne skifter. Det er tilsidst, som foer han afsted med et rivende hastigt Iltog. Ud og ind af Bjerge gaar det — han mærker snart Tunnelers kolde Mørke, snart sviende, skærende Solskin. Ud og ind — ud og ind . . .

Vildere og vildere bliver Farten, mer og mere ustandselig. Tilsidst er det, som om Farten gaar nedad . . . Og Niels Graff faar atter den isnende Fornemmelse af at falde — falde uhjælpe ligt ned i en bundløs Afgrund . . .

Det svimler for ham — det sortner — det er, som om mange Telegrafklokker kimer ustandseligt fra alle Stationerne, der farer forbi som hvide Glimt — kimer unyttige Signaler til dette dødsdømte Tog, som ikke længere kan reddes . . .

Saa kommer et altoverdøvende Brag som Drønet af en mægtig Sprængning — og en Stemme, der skriger i Dødsangst: »Alt er forbi! Vi forgaa!«

Da brister den kolde Sved ud af hele Niels Graffs Legem, og han skælver, saa hans Leje ryster derved . . .

Indtil alt med ét bliver ganske stille, og en uendelig blid Musik begynder. Det er som en Fløjtes bløde Toner, og det er som sølvklare Klokker, der ringer.

Niels Graff er ikke længer i det forfærdelige Jærnbanelog.

Alt omkring ham er stille og roligt, og han ser foran sig en høstlig Aftenhimmel, som hvælver sig høj og ren ud over en Stad, der ligger dybt under ham ved en Flod i Dalen.

Han sidder højt oppe paa Bjærget, i en Loggia med hvide, firkantede Murstenspiller, og over Loggiaens Brystning ser han den hvide Kirke i San

Miniato og de fjærne Apenniner, røde af synkende Sol . . .

Han sidder i Fiesole, i en Værtshushave, og foran ham paa Bordet staar Brød og Ost og Druer og en Kurveflaske med rød Vin.

Og da han har spist, bliver hans Kaffe bragt hen i et Lysthus paa en Pynt af Klippen, som springer frem over Dalen. Tjeneren sætter Bakken med den sorte Kaffe og en Flaske grøn Certosa paa Lysthusets Stenbord og gaar.

Lænet mod det murede Brystværn ser Niels Graff ned i Dalen. Solen er sunken nu, og fra Fiesoles Kloster, fra Firenzes Taarne ringer Angelusklokkerne.

Det mørknes hurtigt. Cypresserne opad Bjærgets Rand tegner sig sorte mod den gyldne Luft, og nede i Byens Gader tændes de elektriske Lamper. Niels flytter sin Kaffe og sit Glas hen paa Rækværket.

Nu bruser Livet dernede over de moderne Gaders Asfalt og rinder ud i Fortidsskyggerne paa Raadhuspaladsets Torv og under Galleriets Arkader. Og Arno skvulper og sukker som Danteske Vers, fra Guldsmedenes gamle Bro til de engelske Lunde i

Shelleys Casciner. Og op over de mørke Bjerge straalers *Viale dei Colli* og Michelangelos Plads som et Baand af Diamanter.

Niels Graff lader langsomt Likøren glide over sin Gane og skænker paany. Hans Hjærte svulmer stille — som en Lædersæk, der langsomt fyldes med Vin.

Alle Fortidens store Skatte, al Nutidens yndefulde Skønhed, al den ædleste Frugt, som Kulturens Sol har modnet paa Livets uendelige Træ — det rummes altsammen i Firenzes Dal dernede som i en Skaal af Guld.

Niels Graff ser ned over Staden, ser op imod Himlen, hvis Stjærner glimter i Neriernes mørke Løv. Det er, som al Tomhed, al Lede med ét er veget fra ham. Han elsker paany at være, og hans Hjærte dufter mod Himlen som en dugget Have, fuld af krydrede Urter. Det er, som om hele hans Væsen staar i Blomst.

— Se, siger han og løfter sit Glas mod Stjærnerne, mit Liv er en ædel, udgæret Vin, der beruser mit dybe Hjærte!

XXII

Det er næste Dag, det er Allesjælesdag i en af Firenzes Kirker . . .

Da Niels i Aftes vendte hjem fra Fiesole, laa der et Telegram paa Bordet i hans Værelse. Han brød det; der stod kun tre Ord: Agnes er død.

Der stod kun de tre Ord: Agnes er død.

Niels læste dem omhyggeligt, stak saa Telegrammet til sig og gik ud.

Han gik ned paa Via Calzajoli og spadserede mange Gange op og ned i dens hvide, elektriske Lys. Damer kom hen og hilste *Buona sera*, saae lidt paa ham og forlod ham. Der begyndte at blive mørkt paa Via Calzajoli.

Han gik ud til Arno og spadserede op og ned under de mørke Buegange. Damer kom hen og greb fat i hans Klæder: *Signore! Signore!* Han slog dem med sin Stok, og de gik. Der begyndte at blive tomt i de mørke Buegange langs Arno.

Han fulgte Arnoen ud til Cascinerne — han gik tilbage ad de nye Boulevarder — forvildede sig i de gamle Gader om *Santa Croce* — fandt endelig Piazza Signoria og naaede dødtræt sit Hus paa Domkirkepladsen; sit Værelse, hvor han ikke tændte Lys, og sin Seng, som han søgte uden at klæde sig af . . .

Han faldt strax i Søvn og sov hele Natten igennem, tungt og uden Drømme. . . .

Men nu er det Allesjælesdag i *Santissima Annunziata*.

Og nu synger Koret Thomas af Celanos gamle Dødshymne og Dommedagssalme.

Dies irae, dies illa
 solvet sæclum in favilla
 teste David cum Sybilla.

Der er en dyb Bas, som fører Sangen og ruller hen under Ordene som et tilbageholdt Jordskælv og truer i alle de mørke Vokaler og runger i de tredobbelte Rim som en fjærn Torden. Og nu drøner den yderste Dags Basuner ind i Stemmernes Sang.

Tuba mirum spargens sonum
 per sepulcra regionum
 coget omnes ante thronum.

Der er mellem hver Strofe et lille Ophold, hvor Stemmer og Instrumenter tier, og af denne Tavshed bryder Sangen brat og mægtigt frem. Men nu er det, som bøjer den tungt sit Hoved mod Jorden, og de stærke Stemmer sænker sig, saa dybt de formaar. Og hæver sig langsomt paany, som et Ansigt, der bedende og bange vendes opad — løfter sig, skælvende af Angst, til Foden af den Allerhøjestes Trone:

Rex tremendae majestatis,
qui salvandos salvas gratis,
salva me, fons pietatis.

Under den sidste Linje drager Bassen sig langsomt bort og forsvinder som med et ydmygt Knæfald. Og et Kor af klare Stemmer falder ind — jomfrueligt skære, barnligt rene Røster, der kun vil bede, kun trygle, kun falde paa deres Ansigt og finde Naade fra Gud:

Recordare, Jesu pie,
quod sum causa tuae viae,
ne me perdas illa die.

Quaerens me sedisti lassus,
redemisti, crucem passus,
tantus labor non sit cassus.

Stemmerne minder den Højeste om hans Livs Dage paa Jorden. De beder Ham ihukomme de

lange, støvede Veje i det hede, solsvedne Judæa, den bitre Gang over Kedrons Bæk til Oliehaven, Discipulens Forræderi, Petri Fornægtelse, Alles Flugt. De minder Ham om Bødlernes Svøber, om Herodes' Spot og Romernes Næveslag, om Tornekronen og den forsmædelige Purpurkaabe. De beder Ham huske den lange, smertefulde Vej med det tunge Kors paa de blodige Skuldre og den altovervældende Smerte, da Naglerne huggedes Ham gennem Hænder og Fødder, og de tre Timers lange Pine paa det frygtelige Livsens Træ.

Stemmerne minder den Højeste om alle disse Hændelser fra Hans Menneskedage. De beder Ham ogsaa ihukomme Synderne, som Han saa naadigt har tilgivet — Magdalena, der salvede Hans Fødder, og Røveren, der hang paa et Kors ved hans Side. De erklærer sig selv for Syndere som Maria og som Røveren, og Stemmerne synker sammen som Flammer, der brænder lavt over Aske:

Oro supplex et acclinis,
cor contritum quasi cinis,
gere curam mei finis.

Lacrymosa dies illa,
quâ resurget ex favilla
judicandus homo reus . . .

Det er, som Koret tøver et Øjeblik, inden det virkelig vover at bede den Reneste om Tilgivelse — tøver som Abraham, da han talte med Herren og bad for Sodoma.

Og ganske stille, ganske ydmygt lyder det:

Huic ergo parce, Deus!

Langsomt, vægtigt klinger Hymnen ud i Slutningsanraabelsens halve, enfoldige Rim:

Pie Jesu, Domine,
dona ei requiem.

Og et langt, et klagende Amen . . .

Et Amen, der endnu klinger i Niels Graffs Øren, da han vaagner af sit lange Mareridt, af sin drømmetunge Feber. Vaagner, mat, fortumlet, badet i Sved, med brændende Hoved — og ser det lille, fattige Kammer, hvor han ligger for at dø, og hvor Natlampen stadig lyser, og den gamle Kones Strikkepinde endnu klirrer.

Han véd sig med ét i det store Sodoma, en hjemløs Landstryger, en syg og fattig Fremmed, en Fugl, der paa sin médløse Flugt er faldet ned

med knækket Vinge paa et Tag blandt Millioner af Tage. Og han sukker, tungt og langt.

Vaagekonen ser op og kommer hen til ham. Hun tørrer Sveden af hans Pande, og han faar ny Is i Munden. Saa synker han atter hen. Og andre Syner besøger ham.

XXIII

Endnu en Gang drømmer Niels Graff — men ikke længer om de Ting, der er hændt ham og har været hans Liv...

Han synes, at han paany er i det gamle Hjem — det Hjem, som ikke er mere... Han er der, og Agnes lever, og det er i deres Lykkes første Dage, i den gode Tid. Han sidder ved sit Skrivebord og arbejder; Lampen lyser hyggeligt over Papirer og Bøger; en Gang imellem lægger han Pennen lidt, læner sig tilbage i Stolen og føler en inderlig Glæde, der fra Hjærtet sender sin Varme ud i hele hans Væsen.

Det banker paa Døren, han vender sig i Stolen. Der staar Agnes, hvid som et Lig. Han springer op.

— Men hvad er der dog?

— Har du ikke set det? siger hun, og peger mod Vinduet. Han ser derhen — og mærker, at

han bliver saa bleg som hun. Hele Himlen er flammende rød derudenfor.

— Byen brænder! raaber han, og en ubetvingelig Frysens griber ham og bringer ham til at sitre, svagt, men ustandseligt . . .

— Nej, svarer hun og bliver hvidere endnu — Byen er uskadt . . .

Og hun tager hans Haand og fører ham ned ad Trappen, ud gennem Gangen, ud i Haven.

— Se! siger hun og peger mod Himlen. Men selv tildækker hun sit Ansigt.

Han ser.

Og han ser paa den østlige Himmel, løftende sig op over de mørke Træer og ragende helt op til Zenith, et umaadeligt Kors af Flammer, der oplyser alle Ting. Stjærnerne er blegnede, man ser dem ikke mere. Men alting paa Jorden er skærende klart belyst — de smaa Huse hen langs Vejen skinner med hvide Gavle og hvide Skorstene — Havernes Løv er grønt, men med en uhyggelig irret Farve som i elektrisk Lys — og han ser hvert Straa i Græsplænen, hvert Gruskorn paa Gangen, hvor han staar . . .

Han stirrer og stirrer paa dette Kors af Flammer

og begriber intet. Alt er ganske stille, ingen Lyd hverken fjærn eller nær, ikke Sporvognens ringlende Bjælder, som ellers altid høres fra Alléen. Formentlig er alle ligesom han selv optagne af Synet. Nu ser han ogsaa sin Nabo, den gamle Pastor emeritus, staa ude paa sin Veranda — han og hans gamle Kone og den ugifte Datter. De staar og stirrer ligesom Niels og Agnes, og ingen af dem mæler et Ord. Han kunde have Lyst at raabe ind til dem over Gærdet, og høre deres Mening — men det er, som vovede han ikke at bryde den lydløse Tavshed under det flammende Kors . . .

Da er der en Klokke, som begynder at ringe langt borte. En stor, tung, malmfuld Klokke. Og næppe har den ringet et Minut, før en anden falder ind, saa en tredje og en fjerde — indtil alle Stadens Klokker, klemtende og klagende, ringer i Kor mod Himlen.

Da er det, som Niels begynder at forstaa — og han mærker, at Agnes klynger sig tæt ind til ham, skælvende som et Espeløv.

— Hører du, hører du? siger hun ganske sagte.
— De ringer den yderste Dag ind!

Og pludselig er der nogen ude paa Vejen, som raaber med en Røst, der er hæs af Forfærdelse og hviner som i Vanvid — og Røsten skriger, saa det skinger gennem Stilheden:

— Den yderste Dag! Den yderste Dag!

Da begynder Niels at skælve som sin Hustru, og han vender sig til hende og ser spørgende paa hende.

Og hun bøjer Hovedet, nikker og brister i Hulken.

Og ude paa Vejen løber Stemmen videre, og Raabet gjalder uhyggeligt, længere og længere borte:

— Den yderste Dag! Den yderste Dag!

Og Kirkeklokkerne ringer ustandseligt, stærkere og stærkere, mer og mere bønligt.

Men paa Himlen staar Korset og flammer ubønhørligt . . .

Synet forsvinder.

Niels Graff kæmper sig frem til Bevidsthed, skimter gennem de glippende Øjelaag lige netop Natlampens Skær — og synker saa atter hen . . .

Nu er alting mørkt om ham, og Agnes er ikke

mere ved hans Side. Han staar paa Vejen udenfor sit Hus — som var han skræmt op af Søvn og ilet ud for at afværge en stor Fare. Og paany hører han, hensvindende i Mørket, Raabet fra før:

— Den yderste Dag, den yderste Dag!

Om ham er det ganske sort og stille. Han kan ikke engang se Husene langs Vejen eller Havernes Træer. Han kan ikke se sit eget Hus. Han kan ikke engang se sin egen Haand, naar han holder den op for Ansigtet. Men han hører sit Hjerte hamre med tunge, angstfulde Slag.

Han er ganske ene. Han vil finde tilbage til sit Hus — vil finde Agnes og Drengen, være med dem, være hvor de er. Men det er, som om Mørket har slugt alting. Han vover sig nogle Skridt fremad — men hans famlende Hænder, hans søgende Fødder støder ikke mod nogen Laage, nogen Hæk eller Mur — det er altsammen forsvundet. Han er hjælpeløst vildfaren, haabløst forladt i denne sorte Tomhed. Og han tør ikke raabe ud i det dybe Øde.

Da griber en bævende Angst ham, og han bøjer sig ned til Jorden og berører den med sine Hænder, angst for at ogsaa den skal forlade ham,

at den skal lade ham ene tilbage, alene paa den yderste Dag...

Hvor længe han ligger saaledes, sanser han ikke.

Da han paany løfter Hovedet, omstraalet et hvidt, stærkt Lys ham, og han staar som paa en øde Strand.

XXIV

Et hvidt, hvidt Lys — hvidere end alt, som er hvidt paa Jorden.

Og et Lys, der gennemtrænger hele hans Væsen, et Lys, der oplyser hans Sjæl lige ned til den dybeste Grund. Et Lys, der ikke lader noget uopklaret — et Lys, der er ubestikkeligt, et Lys, mod hvilket alt andet er Mørke og Hæslighed.

Et Lys, der er ham en skærende, sviende Pine, fordi dets Natur er en Fjende af hans Natur, og dets Væsen attraaer at tilintetgøre og fortære hans Væsen — ligesom Ilden vil forvandle det døde, kolde Træ til levende, varmende Flamme. Et Lys, der bringer hele hans Jeg til at krympe sig — og i hvis Overmagt det dog vilde være saa saligt at give sig hen . . . hvis det var muligt.

Da hører han en Stemme, som taler ud af Lyset — en Stemme, der synes ham underlig

kendt, og som han dog er vis paa, aldrig at have hørt af nogen Mund.

Og Stemmen siger til ham, langvejs fra og dog saa forunderlig nær, som talte den i hans eget Hjærte:

»Jeg var hungrig, og du gav Mig ikke at æde.

»Jeg var tørstig, og du gav Mig ikke at drikke.

»Jeg var fremmed, og du tog Mig ikke til dig.

»Jeg var nøgen, og du klædte Mig ikke.

»Jeg var syg, og du besøgte Mig ikke«.

Stemmen tier. Men det er, som om dens Ord et gaaet over i Lyset — som lyser det netop paa de Steder i Niels Graffs Sjæl, hvor Ordet har budt det at trænge ind. Og Lyset gentager:

»Han var hungrig, og du gav Ham ikke at æde.

»Han var tørstig, og du gav Ham ikke at drikke.

»Han var fremmed, og du tog Ham ikke til dig.

»Han var nøgen, og du klædte Ham ikke.

»Han var syg, og du besøgte Ham ikke.«

Da sker der noget underligt i Niels Graff. Det rører sig stærkt og mægtigt i ham af Harme — det forekommer ham, at man gør ham Uret. Og hans Sjæl knejser i ham, og han griber sit Liv for at holde det frem som et Skjold mod det Lys, der vil fordømme ham.

»Jeg har intet ondt gjort«, vil han sige. Men Ordet dør paa hans Læbe.

Thi det er, som om alle de Billeder, der nylig er draget ham forbi, rejser sig og stormer ind paa ham og raaber: »Se, hvad du har øvet!« og andre: »Se, hvad du har forsømt!«

Og Lyset bliver endnu hvidere og klarere end før, og der er ikke en Krog i hans Liv, uden den bliver lys, og alle Vegne ser han onde Ting gro som Ukrudt og Svamp, og han ser hæslige Ting, der forgæves søger at skjule sig som lyssky Utøj. Men der er intet Skjul mere.

Da er han ved at opgive sig selv og fortvivle, og det er, som følte han allerede et svimlende Dyb, der søger at drage ham til sig, og Afgrundens Hænder griber efter ham.

Men endnu en Gang fatter han Mod.

»Trods alle Brøst og Brist«, siger han stille, »har mit Liv dog haft et ædelt Maal. Jeg har fulgt min Natur, jeg har været mig selv tro! Jeg har søgt det Højeste; jeg har jaget Jordens ædleste Vildt, og en Stund har jeg grebet den flygtige Hind, som springer gennem Verden paa gyldne Hove, og hvis hellige Navn er *Lykken*. Jeg har

sungen min Sorg og min Fryd ind i Menneskenes Hjærte, jeg har møntet min Sjæls Metal til klingende Vers, hvis Lyd er ensomme Aanders Glæde. Jeg har frelst dem, som levede med lukte Øjne, jeg har lært dem at begære og at græde, at le og at juble, at leve i salig Lyst og i endnu skønnere Smerte!«

Niels Graff tier. Det er, som hele hans Liv har samlet sig i ham og fylder hans Væsen og taler ud af hans Mund. Han føler det, som maatte han nu frifindes — og han løfter sit Hoved, sikker paa Sejr.

Og Stemmen i Lyset taler heller ikke mere til ham. Men det er, som en anden Røst, ganske nær ved hans Øre, hvisker til ham:

»Stakkels Menneskebarn! og hvor mange lærte du saa at le og at juble! lærte du din Moder det? lærte du din Hustru det? vilde du lært dit Barn det? lærte du andre det end dem, som fulgte dig paa Jegets ensomme Veje, hvor de golde Glæder gro?»

Det er, som hørte han Agnes' Røst — og han ser op . . .

Da ser han langt borte i den skinnende Uende-

lighed en Skikkelse, en Mand. Og Manden ser paa ham.

Der er i denne Mands Ansigt noget, som forekommer Niels uendelig kendt — og dog synes han, at han aldrig har set ham før. Men han betragter ufravendt Mandens Ansigt.

Og da han længe har set derpaa, er det, som om Ansigtet blev forvandlet — og er dog det samme. Nu ved han, hvorfra han kender det — det er Agnes' Ansigt ...

Det er Agnes' Ansigt ... og det er hans lille Søns Ansigt ... og det er hans graa Moders Ansigt ...

Og det er saa mange andre Ansigter, som Niels har set paa Gaden — fattige Ansigter, grimme Ansigter, ydmyge Ansigter, som han hovmodig er gaaet forbi for at se paa alt det, som var skønt, ungt, yppigt ...

Og Niels genkender med ét hele Mandens Skikkelse — véd, hvor han før har set dette Menneske ...

Det var paa en marmorstraalende Vej i Sydens Solskin. Niels gik glad og let afsted, op til en Høj, hvorfra der var Udsigt over Verdens dejligste

Rige. Men frem fra en lille Kirkes Portal kom en Tigger, der havde hvilet sig paa Trappefliserne. Og han kom ud imod Niels Graff med en udstrakt Haand, som var fuld af Saar — men Niels væmmedes og gik forbi. Da begyndte Tiggeren at følge efter ham og stadig at bede. Men Niels gik hurtigere. Da begyndte Tiggeren at raabe efter ham og at anraabe ham ved det Allershelligste. Men Niels gik rask, og hans Hjærte var lukket haardt til.

Da standsede Tiggeren et Par Skridt bag Niels og holdt op med at forfølge ham. Men med en uendelig blid, bedrøvet Røst sagde han:

— *Den, som ikke forbarmer sig over den Fattige, forbarmer sig ikke over Gud.*

Det var i Syden, en straalende Solskinstime . . .

Og nu staar Tiggeren derude i den hvide Klarhed, som overgaar alt Solskin.

Og Niels Graff mindes sin haarde Ubarmhærtighed og sin kolde Glæde ved at være ubarmhærtig, og han sænker sit Hoved.

Men det er i det samme, som om han ikke mere tænkte saa godt om sig selv — og hans Liv begynder at blive saa underlig ringe for ham — som havde han naaet saa lidt, han, der mente at

have naaet saa meget — og som var den Skaal af purt Guld, han troede at sætte for sine Læber hin Aften i Fiesoles Have, kun Tilværelsens plumpeste Værtshuskrus, forgyldt med Rusens skinnende Løgn.

Da hvisker den milde Stemme fra før paany i hans Øre:

»Stakkels, stakkels Barn! Stakkels urimelige, vildfarne Barn!

»Hvad søgte du, som du ikke allerede havde — hvad vilde du vinde, uden hvad du først maatte forskærtse!

»Lykken var din, om du vilde vogte den — Livet dit, om du vilde bevare det. Og Livet forspildte du, og Lykken slængte du bort — som et Barn, der ikke kender det Kostbares Værd . . .

»Et stakkels, stakkels Barn, et stakkels, vildfarent Barn!«

Da er det som Niels Graffs Hjærte begynder at smelte i ham. Da ønsker han blot ét — at kunne begynde forfra, at gøre det altsammen om igen . . .

Det er, som hans gamle, haarde, onde Jeg brister inden i ham, og en ny, ukendt Aand bryder frem. Og han falder paa sit Ansigt og hulker

tungt og besværligt og af hele sit sønderbrudte Hjærte. Og bedende raaber han:

»Tilgiv mig, Herre! forbarm Dig og tilgiv! Agnes tilgiv! Agnes bed for mig!«

Og hans Raab gentages — først af en enlig Røst og saa af Millioners Millioner:

»Herre, forbarm Dig! Christus, forbarm Dig! Herre, forbarm Dig!«

Og med ydmyg Fryd føler han sig *frelst* — overgivet til det hvide Lyses smerteligt lutrende Magt — dragen langt borte fra ind mod det evige Livs Sol, mod Jesu Hjærte.

XXV

Det var i November, i Dødens sørgmodige Maaned. Langsomt veg den lange Nat, og det blev Dag.

Niels Graff døde i det første Gry. Den gamle Kone stod hos ham og tørrede Dødssveden af hans Pande. Og just som han drog det sidste, tunge Suk begyndte Klokkerne nærved i en Kirke at ringe.

Den gamle Kone gik hen og rullede Gardinet op. Saa knælede hun ned ved Vinduet, og med det rynkede Ansigt vendt op mod den kolde, graa Himmel bad hun langsomt Bønnen for de Afdøde. En Bøn skader aldrig — selv om det er for en Vantro, som er død uden Præst og Sakramenter. Thi ingen uden Gud véd, hvad der kan ske en Sjæl i dens sidste Time.

Den gamle Kone bad:

— Herre Jesu Christe, Herlighedens Konge, frels alle Afdødes Sjæle fra Helvedes Pine og fra den dybe Ildsø.

Fri dem af Løvens Strube, at Afgrunden ikke maa opsluge dem, og de ikke maa nedstyrte i Mørket.

Men Din hellige Bannerbærer Michael føre dem ind i det hellige Lys, som Du fordem forjættede Abraham og al hans Sæd.

Giv ham den evige Hvile, Herre, og det evige Lys lyse for ham.

Frels hans Sjæl fra Helvedes Porte, Herre.

Han hvile i Fred.

Amen!

